

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İSTANBUL YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE B1 DERS KİTABI
OKUMA METİNLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ BAKIMINDAN
İNCELENMESİ**

FURKAN AYDOĞAN

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ BURCU ŞENTÜRK

BARTIN-2023

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI

İSTANBUL YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE B1 DERS KİTABI OKUMA
METİNLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Furkan AYDOĞAN

BARTIN-2023

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna Dr. Öğr. Üyesi Burcu ŞENTÜRK danışmanlığında hazırlamış olduğum “İSTANBUL YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE B1 DERS KİTABI OKUMA METİNLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ” adlı Yüksek Lisans Tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

25.08.2023

Furkan AYDOĞAN

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın hazırlanmasında büyük gayret göstererek beni yönlendiren, desteğini esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Burcu ŞENTÜRK'e teşekkür ederim. Çalışmanın değerlendirme aşamasında görüş ve önerilerini paylaşan Dr. Öğr. Üyesi Erdi ŞİMŞEK'e ve Dr. Öğr. Üyesi Fatih KANA'ya saygılarımı sunuyorum.

Bütün çalışmalarımı ithaf ettiğim aileme desteklerinden ve varlıklarından dolayı teşekkür ederim.

Furkan AYDOĞAN

ÖZET

Yabancılara Türkçe Öğretimi Anabilim Dalı

İSTANBUL YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE B1 DERS KİTABI OKUMA METİNLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Furkan AYDOĞAN

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Yabancılara Türkçe Öğretimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Burcu ŞENTÜRK

Bartın-2023, sayfa: 92

Bu çalışmada İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabındaki okuma metinleri 2019 senesinde yayımlanan Türkçe Öğretim Programı içerisinde bulunan on adet kök değere göre incelenmiştir. İncelemeler, metinde değerlerin varlığına ve kullanım sıklığına göre yapılmış olup sonuçlar tablo haline getirilmiştir. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'ndaki on sekiz metin sırayla verildikten sonra değerler bakımından her biri tek tek ve sırayla incelenmiş olup sonuçlar her metinden sonra belirtilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 kitabında değerlerden bahsedildiği görülmüştür. Verilen değerlerin ise tam aktarılabilirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ders kitabı bünyesinde bulunan 18 farklı metinde toplam 76 değer işlendiği gözlemlenmiştir. En çok dürüstlük ve özdenetim değerine, en az vatanseverlik değerine rastlanmıştır. Diğer değerler olan adalet, dostluk, özdenetim, sabır, saygı, sevgi, yardımseverlik metinde gözlemlenmiştir. Dürüstlük, adalet, öz denetim, sorumluluk, saygı, dostluk, sevgi, sabır, yardımseverlik, vatanseverlik terimlerinden 2018 yılında yayımlanan Türkçe Öğretim Programı'nda değerler şeklinde bahsedilirken aynı 2019 yılında yayımlanan Türkçe Öğretim Programı'nda kök değerler şeklinde bahsetmiştir. İki farklı öğretim programında da terimler aynı isimdeyken tek farklılık değerler/kök değerler başlığı olmuştur. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'ndaki on sekiz metin Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan on farklı değer/kök değere göre incelenip metinlerde hangi

değerlerin bulunduğu belirtildikten sonra tüm değerler başlıklar halinde verilmiş olup hangi metinde bulunduğu tablolar haline getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Değerler eğitimi, yabancılara Türkçe öğretimi

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

Department of Teaching Turkish to Foreigners

INVESTIGATION OF ISTANBUL TURKISH B1 COURSEBOOK READING TEXTS FOR FOREIGNERS IN TERMS OF VALUES EDUCATION

Furkan AYDOĞAN

Bartın University

Graduate School

Department of Teaching Turkish to Foreigners

Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. Burcu ŞENTÜRK

Bartın-2023, pp: 92

This document contains the reading texts in the Istanbul Turkish for Foreigners B1 Coursebook according to the root value in the Turkish Language Teaching Program published in 2019. The results of the examinations were tabulated according to the presence of values in the text and usage performance. After being given in the eighteen texts in the Istanbul Turkish B1 Coursebook for Foreigners, each of them was examined one by one and in order in terms of values, and the results were stated after each text. As a result of the examination, it was seen that Istanbul Turkish for Foreigners B1 = = values were mentioned. It has been found that the given values can be transferred exactly. It was observed that a total of 76 values were covered in 18 different texts within the textbook. The most records of honesty and self-control were found, and the least records of patriotism. Other values such as justice, friendship, self-control, patience, respect, love and helpfulness were observed in the text. While the terms honesty, justice, self-control, responsibility, respect, friendship, love, patience, helpfulness, and patriotism are mentioned as values in the Turkish Curriculum published in 2018, root values are not specified in the same Turkish Curriculum published in 2019. While the operation has the

same name in two different curriculums, the only difference is the values/root values. Eight texts in the Istanbul Turkish for Foreigners B1 Coursebook are stated according to the different value/root values in the Turkish Curriculum. After stating which values are found in the examined texts, all values are given as explanations and turned into tables in which text they are included.

Keywords: Teaching Turkish to foreigners, values education

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
TABLolar DİZİNİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu	2
1.1.1 Alt Problemler.....	2
1.2 Araştırmanın Amacı	3
1.3 Araştırmanın Önemi.....	3
1.4 İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı Hakkında	3
1.5 Sınırlılıklar	8
1.6 Tanımlar	8
BÖLÜM II.....	9
LİTERATÜR İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1 Değer	13
2.1.1 Türkçe Öğretim Programında Değer.....	15
2.1.2 Adalet.....	16
2.1.3 Dostluk.....	16
2.1.4 Dürüstlük	17
2.1.5 Öz Denetim.....	18
2.1.6 Sabır.....	18
2.1.7 Saygı.....	19
2.1.8 Sevgi.....	19
2.1.9 Sorumluluk	20
2.1.10 Vatanseverlik	21
2.1.11 Yardımseverlik	21

2.2 ‘Değer’ ile ilgili yapılan akademik çalışmalar.....	22
BÖLÜM III	26
YÖNTEM	26
3.1 Araştırmanın Modeli	26
3.2 Evren-Örneklem/Çalışma Grubu/Katılımcılar	26
3.2.1 İncelenen Metinler.....	26
3.3 Veri Toplama Araçları	27
3.4 Verilerin Toplanması.....	27
3.5 Geçerlik ve Güvenirlik	28
3.6. Verilerin Analizi.....	28
BÖLÜM IV.....	29
BULGULAR VE YORUM	29
BÖLÜM V	85
SONUÇLAR.....	85
KAYNAKLAR.....	89
BİBLİYOGRAFYA.....	92

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil no	Sayfa no
4.1: Nasıl bir ev arıyoruz?	31
4.2: Nereye gideceğiz okuma metni	33
4.3: İçimdeki Türkiyem okuma metni	35
4.4: İş hayatındaki roller okuma metni	37
4.5: Yoğurdun Steve Jobs’u okuma metni	39
4.6: Meslek seçimi okuma metni	41
4.7: Sağlığın anahtarı okuma metni	43
4.8: Yüz yaşında hala dinç okuma metni	45
4.9: Kristal tedavileri okuma metni	47
4.10: Herkes aynı şekilde mi öğrenir okuma metni	49
4.11: Herkes aynı şekilde mi öğrenir okuma metninin devamı	50
4.12: Türkçe farklı bir dil okuma metni	52
4.13: Vazgeçmek için çok erken okuma metni	54
4.14: Keşke oynayalım mı okuma metni	56
4.15: Pişmanlıklarınızdan kurtulun okuma metni	58
4.16: Murhpy Kanunları okuma metni	60
4.17: Öğrenci evi okuma metni	62
4.18: Türk aile yapısı okuma metni	64
4.19: Türk aile yapısı okuma metninin devamı	65
4.20: Komşuluk ölüyor okuma metni	67

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo no	Sayfa no
4.1: Nasıl bir ev arıyorsunuz okuma metnindeki değerler	32
4.2: Nereye Gideceğiz Okuma Metnindeki Değerler	34
4.3: İçimdeki Türkiyem okuma metnindeki değerler	36
4.4: İş hayatındaki roller okuma metnindeki değerler	38
4.5: Yoğurdun Steve Jobs'u okuma metnindeki değerler	40
4.6: Meslek seçimi okuma metnindeki değerler	42
4.7: Sağlığın anahtarı okuma metnindeki değerler	44
4.8: Yüz yaşında hala dinç okuma metnindeki değerler	46
4.9: Kristal tedavileri okuma metnindeki değerler	48
4.10: Herkes aynı şekilde mi öğrenir okuma metnindeki değerler	51
4.11: Türkçe farklı bir dil okuma metnindeki değerler	53
4.12: Vazgeçmek için çok erken okuma metnindeki değerler	55
4.13: Keşke oynayalım mı? Okuma metnindeki değerler	57
4.14: Pişmanlıklarınızdan kurtulun okuma metnindeki değerler	59
4.15: Murhpy Kanunları okuma metnindeki değerler	61
4.16: Öğrenci evi okuma metnindeki değerler	63
4.17: Türk aile yapısı okuma metnindeki değerler	66
4.18: Komşuluk ölüyor okuma metnindeki değerler	68
4.19: Adalet değerinin bulunduğu metinler	69
4.20: Dostluk değerinin bulunduğu metinler	70
4.21: Dürüstlük değerinin bulunduğu metinler	72
4.22: Öz denetim değerinin bulunduğu metinler	74
4.23: Sabır değerinin bulunduğu metinler	76
4.24: Saygı değerinin bulunduğu metinler	78
4.25: Sevgi değerinin bulunduğu metinler	79
4.26: Sorumluluk değerinin bulunduğu metinler	81
4.27: Vatanseverlik değerinin bulunduğu metinler	83
4.28: Yardımseverlik değerinin bulunduğu metinler	84

KISALTMALAR

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
TÖMER : Türkçe Öğretim Merkezi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Tarih boyunca tüm milletler büyük güçlerinden biri olarak dillerini kullanmışlardır. Ülke sınırlarının ulaştığı her yere kendi dillerini götürmüşler ve farklı milletlere de dillerini öğretmek istemişlerdir. Bir dilin farklı toplumlar tarafından biliniyor olması onu ana dil olarak konuşan ülkenin; askeri, siyasi, ekonomik, teknolojik ve kültürel olarak gücünü yansıtmaktadır. Bununla beraber ülkenin coğrafi yapısı da dilinin önemini etkilemektedir. İnsanlar arasında iletişimi sağlayan en temel unsurlardan başında dil gelmektedir. Tüm dünya dilleri arasında en çok tercih edilen ve konuşulan dillerden bir tanesi Türkçedir. Türkçe, tarihi ve kültürel birikime sahip olmasından dolayı zengin bir dildir. Bütün bu birikimle beraber siyasi, coğrafi, ekonomik etkenler de Türkçenin gelişimini ve dünyada tanınan, tercih edilen ve konuşulan bir dil olmasına katkı sunmuştur. Bahsedilen etkenlerden dolayı dünyanın farklı coğrafyalarında Türkçeyi öğrenenlerin ve konuşanların sayısında artış söz konusudur. Türkçe konuşanların sayısı arttıkça kültürel etkileşim de artış göstermiştir. Kültürel etkileşim, değerlerin aktarımına olanak sağlamıştır. Kültürel değerler, o dili konuşanların sosyal yaşantı içerisindeki davranışlarını yansıttığı için Türkçenin doğru öğrenilmesi kadar, sahip olduğu değerlerin de doğru aktarılması önemlidir. Yurt içinde ve yurt dışında Türkçe öğretimi yapan birçok kurum bulunmaktadır. Yabancı dil öğretiminde en temel materyallerden bir tanesi ders kitapları olduğu için bu kurumlar tarafından içerisinde okuma metinleri bulunan farklı yayınların birçok ders kitabı kullanılmaktadır. Karababa (2009: 276) çalışmasında “Yabancı dil öğretiminde temel dil becerilerinin kazandırılmasında çeşitli materyallerden yararlanılmaktadır ancak bu materyaller içerisinde en çok kullanılan yabancı dil öğretimi için hazırlanan ders kitaplarıdır.” diyerek dil öğretiminde kullanılan materyaller arasında bulunan kitapların öneminden bahsetmiştir. Teknolojinin, basım ve yayın imkanlarının gelişmesiyle kitaplar görünüş olarak daha modern bir hal almaktadır. İlgili dilin öğrenimindeki yayın çeşitliliği artış göstermektedir. Türkçenin kelime bilgisini, dil bilgisini öğreten bu kitaplar aynı zamanda kültürel değerlerin de tanıtılmasını sağlamaktadır. Şahin (2011; 244) şöyle ifade etmiştir: “Kültür ve içinde barındırdığı unsurlar bir toplumu ayakta tutan değerler olarak nitelendirilebilirse bu değerlerin yozlaşmaya uğraması ve giderek yok olması, toplumsal düzenin yozlaşmaya uğraması ve giderek toplumun yok olması anlamına gelmektedir.” Bu sebepten ötürü yabancılara Türkçe öğretiminde materyal olarak kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin, Türkçenin bünyesinde barındırdığı kültürel değerler

bakımından oldukça zengin olması önemlidir. Kültürel değerlerimizin tanıtımını ve aktarımını yapan kitaplardan bir tanesi de İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'dır. Türkçeyi öğreten kurumlarda kullanılan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'ndaki okuma metnlerinin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan öğretim programlarındaki kök değerler bakımından incelenmesi hedeflenmektedir. Bu kök değerler: Dürüstlük, adalet, öz denetim, sorumluluk, saygı, dostluk, sevgi, sabır, yardımseverlik, vatanseverliktir. Kültürel aktarım ve değerler eğitimi açısından İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'ndaki okuma metnlerinin oynadığı rol belirlenmeye çalışılmıştır. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'nda altı ünite yer almaktadır. Bu üniteler: Her bir üniteye üç farklı alt konu yer almakta ve üç okuma metni bulunmaktadır. Ünitelerin tamamında yer alan okuma metnlerinin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlere kültürel değerlerin aktarılmasındaki niteliğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

1.1 Problem Durumu

Bu akademik çalışmada “İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'ndaki metinler hangi değerleri barındırmaktadır?” sorusuna yanıt aranacaktır.

1.1.1 Alt Problemler

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı yabancılar Türkçe öğretirken değerlerimizi aktarma düzeyi nedir?

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı değerler eğitime katkısı nedir?

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı bünyesinde bütün değerlere yer verme durumu nedir?

1.2 Araştırmanın Amacı

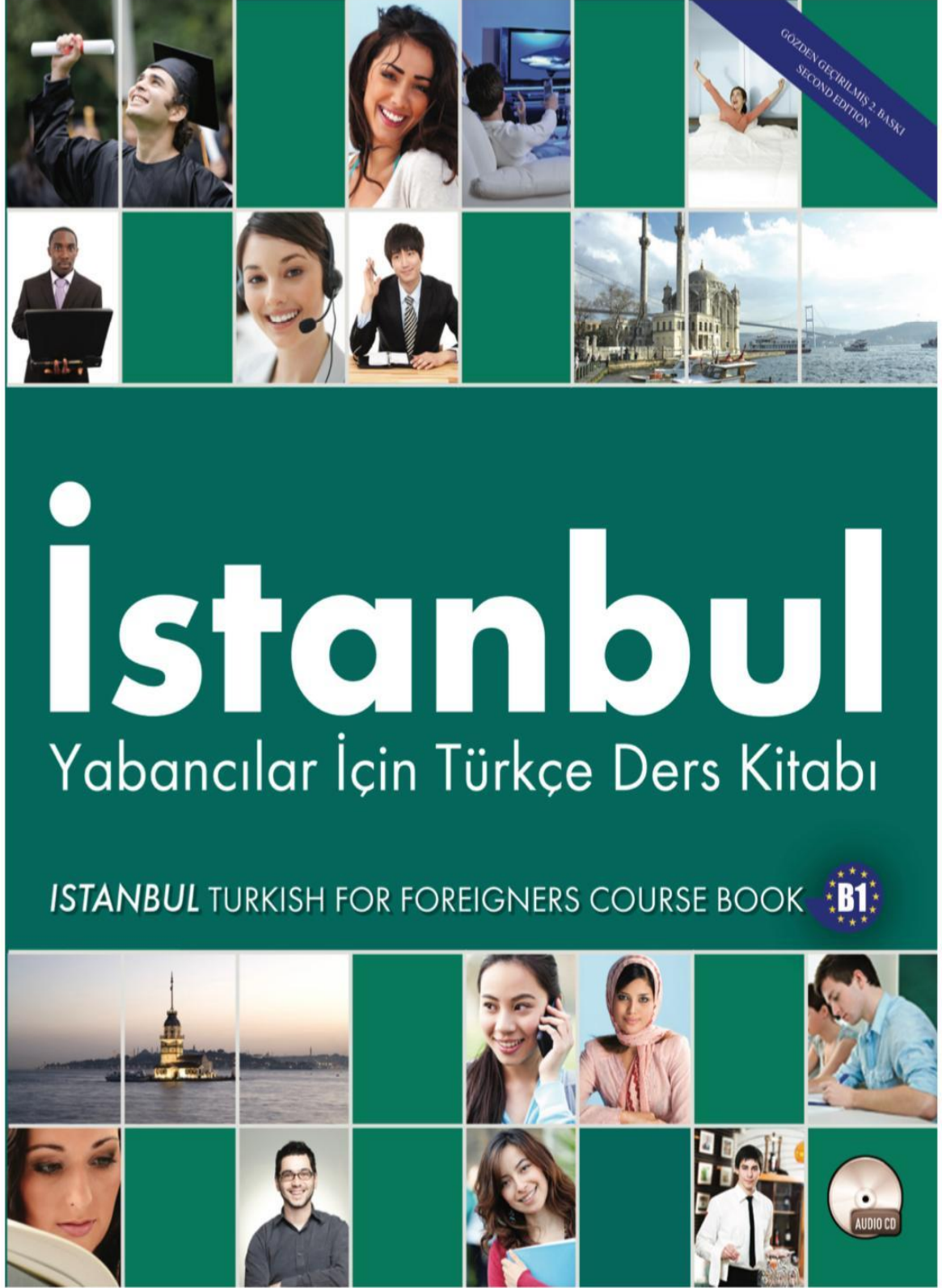
Çalışmanın amacı, tüm seviyelerde yabancılara Türkçe öğretimi ders kitabı yayımlayan İstanbul Yayınları'nın B1 seviyesindeki ders kitabında bulunan metinlerde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen kök değerlerin ne oranda bulunduğu incelenmektedir.

1.3 Araştırmanın Önemi

Türkçenin çeşitli nedenlerle önemi artarken Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin sayısı da artmaktadır. Dil ile kültür arasında güçlü bir bağ olmasından dolayı Türkçe öğretimi yapan kurum, kurul ve kuruluşlar dilimizi öğretirken aynı zamanda kültürümüzü de öğretmektedirler. Kültürümüz bünyesinde yer alan ve çeşitli akademik çalışmalar ile Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından belirlenen kök değerlerin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlere eksiksiz ve doğru bir biçimde aktarılması gerekmektedir. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan birçok yayın vardır. Bu yayınlar Türkçe öğretimi ile beraber kültür aktarımında da bulunmaktadır. Değerlerin birçok akademik çalışmada da olduğu gibi bir kez daha belirlendiği için ve bu zamana kadar yayımlanmış ve bundan sonra da yayımlanacak olan yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarına katkı sağlayabileceği için önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4 İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı Hakkında

Kültür Sanat Basımevi'nden 2013 yılında çıkan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'nın Genel Yayın Yönetmeni Dr. Mehmet Yalçın Yılmaz'dır. Editörü Doç. Dr. Ferhat Aslan, Editör Yardımcısı Funda Keskin'dir. Kitap dokuz kişiden oluşan ekip tarafından hazırlanmıştır. Kitabın 6 ünitesi, 18 konusu, 18 okuma metni vardır.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'ndan alınmıştır.

İSTANBUL YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE DERS KİTABI B1

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Dr. Mehmet Yalçın YILMAZ

EDİTÖR

Doç. Dr. Ferhat ASLAN

EDİTÖR YARDIMCISI

Funda KESKİN

HAZIRLAYANLAR

Dr. Fatma BÖLÜKBAŞ

Enver GEDİK

Gökçen GÖÇEN

Gül GÖNÜLTAŞ

Funda KESKİN

Fazilet ÖZENC

Hande TOKGÖZ

Gizem ÜNSAL

Serra YAVUZ

REDAKSİYON – TASHİH

Dr. Fatma BÖLÜKBAŞ - Funda KESKİN

ÇEVİRİ

Dr. Oğuz CİNCİOĞLU

TASARIM

Şeref KOCAMAN

Baskı 2013

Kültür Sanat Basımevi www.kulturbasim.com

© Bu kitabın bütün hakları KÜLTÜR SANAT BASIMEVİ'NE aittir.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'ndan alınmıştır.

ÖN SÖZ

“İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” öğretim seti, Doğu ile Batı arasında köprü konumunda olan ülkemizin kültürünü, düşünce tarzını aktaracak, en güncel dil öğretim yöntemleri ile hazırlanmış kapsamlı bir çalışmadır. “İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” öğretim setinin temel ilkesi Türkiye’nin resmî dili olan Türkçeyi, uluslar arası öğrencilerimize en çağdaş metotlarla öğrenme fırsatı sunmaktır.

“İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” öğretim seti; Avrupa Ortak Dil Kriterleri’nde belirlenmiş dil seviyelerine göre düzenlenmiş olup iletişim ve öğrenen odaklı yaklaşım takip edilerek yapılandırılmıştır. Buna göre setimiz; A1-A2 (Temel), B1-B2 (Orta) ve C1/+ (İleri) olmak üzere beş kitaptan oluşmaktadır.

“İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” öğretim setinde bulunan her bir kitap, Avrupa Ortak Dil Kriterleri’nin hedeflerine uygun olarak seçilen konu alanlarına göre düzenlenmiş 6 üniteden oluşmaktadır. Her bir ünite 3 farklı alt konuya ayrılmış ve ünite başlarında öğretilmesi hedeflenen beceri, dilbilgisi ve kelime grupları belirtilmiştir. Her üniteye yer alan alt konu içerisinde HAZIRLIK ÇALIŞMALARI, OKUMA, YA SİZ, DİL BİLGİSİ, DİNLEME, KONUŞMA ve YAZMA; ünite sonlarında ise KÜLTÜRDEN KÜLTÜRE, SINIF DİLİ, EĞLENELİM ÖĞRENELİM, NELER ÖĞRENDİK, ÖZ DEĞERLENDİRME, KELİME LİSTESİ bölümleri bulunmaktadır.

“İstanbul Yabancılar İçin Türkçe” öğretim setinde; kelime çalışmaları, öğrencilerin dil düzeylerine ve ünitenin içeriğine uygun okuma ve dinleme metinleri, hedeflenen dil düzeyinde kullanılması gereken dilbilgisi yapıları, konuşma ve yazma etkinlikleri, öğrencilerin kendi gelişimlerini ölçebilecekleri öz değerlendirme bölümleri, genel tekrar alıştırmaları ve öğrencilerin dil gelişimlerine katkı sağlayacak eğlenceli oyunlar yer almaktadır.

Bu set, 1933’ten beri yabancılarla Türkçe eğitimi veren İstanbul Üniversitesi’nin geleneğinden faydalanan okutmanlarımızın bilgi, birikim ve tecrübeleriyle oluşturulmuştur. İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi olarak hazırladığımız bu setin Türkçenin bir dünya dili olması yolunda emek veren tüm öğretmenlere, öğrencilere ve araştırmacılara katkı sağlaması bizleri sevindirecektir.

Doç. Dr. Ferhat ASLAN

23.10.2013 / Tophane

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı’ndan alınmıştır.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

İÇİN

ÜNİTE ADI	KONU	OKUMA
1. ÜNİTE sayfa 7-22	YENİ BİR HAYAT	A. Taşınma B. Hava Bedava Su Bedava C. Yeni Bir Şehirde Hayat
2. ÜNİTE sayfa 23-38	İŞ DÜNYASI	A. İş Hayatı B. Başarı Öyküleri C. Meslekler
3. ÜNİTE sayfa 39-54	HER ŞEYİN BAŞI SAĞLIK	A. Can Boğazdan Gelir B. Uzun ve Sağlıklı Yaşa C. Alternatif Sağlık
4. ÜNİTE sayfa 55-68	EĞİTİM HAYATI	A. Öğrenme Tarzları B. Eğitim Haberleri C. Her Yaşta Eğitim
5. ÜNİTE sayfa 69-84	HAYALLERİMİZ	A. İnsan Hayalleriyle Yaşar B. Son Pişmanlık Fayda Etmez C. Eğer
6. ÜNİTE sayfa 85-99	İNSANLAR KONUŞA KONUŞA	A. Arkadaşlık B. Aile İlişkileri C. Komşuluk

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'ndan alınmıştır.

1.5 Sınırlılıklar

Yabancılar Türkçe Öğretimi; gerek eğitimcileri, gerek öğrencileri, gerekse yayınları itibarıyla oldukça geniş bir kitleye hitap eden alandır. Bu alanda görev yapan birçok eğitimci olduğu gibi öğretim esnasında kullanılan yayınların sayısı da fazladır. Bu yayınların çoğu A1-A2-B1-B2-C1-C2+ olarak kendi içerisinde ayrılmaktadır. İstanbul haricindeki yayınlar ve B1 seviyesi dışındaki kitaplar kapsam dışı bırakılmış olup metinlerin içeriğindeki on farklı değer ve bu değerlerden bahsedilme sıklığı ele alınmıştır.

1.6 Tanımlar

Değerlerin Türkçe sözlükte tanımları şu şekildedir:

Adalet: Adil davranma, eşit olma

Dostluk: Güven besleme, anlayışlı, vefalı ve sadık bulunma, dayanışma, yardımlaşma

Dürüstlük: Doğru sözlü, açık, net, güvenilir bulunma ve sözünü tutma.

Öz denetim: Hal ve hareketlerine hakim olma ve mesuliyetini üstlenme.

Sabır: Tahammülde bulunma, beklemeyi bilme.

Saygı: Alçakgönüllülük, başkalarının durumuna, özelliklerine ve konumuna değer verme ve gözetme.

Sevgi: Güven duyma, fedakâr, vefalı, merhametli olma.

Sorumluluk: Kendine, ailesine, vatanına, çevresine karşı sözünde durma, sorumlu, güvenilir ve tutarlı olma, kendi davranışlarının sonuçlarını üstlenme.

Vatanseverlik: Kanunlara ve kurallara uyma, dayanışma, çalışkan ve sadık olma, toplumu önemseme, doğal ve tarihsel mirasa sadık olma.

Yardımseverlik: Cömert, merhametli ve misafirperver olma, iş birliği yapma, paylaşma.

BÖLÜM II

LİTERATÜR İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yabancılar dil öğretimi konusundan önce dilin tanımına değinilmelidir. Ergin (1989: 3)’e göre: “Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir.” Dil, bireylerin kendi aralarında iletişim kurabilmeleri için en esas unsurdur. Kişiler, his ve fikirlerini sözcüklerle meydana getirip başka bireylere aktarmaktadır. Dil; insanları bir ve beraber tutan ve yaşam tarzlarını, görenek ve geleneklerini, inançlarını, nesillerce devrederek kişileri birbirine bağlayan en güçlü etkidir. Dil, insanları önce topluluk sonra da toplum haline getirir.

Bir topluluğun millet olabilmesi için en güçlü bağların başında dil gelmektedir. Aksan (1979: 13) şöyle ifade etmiştir: “Bireyleri ulusuna, yurduna, geçmişine sıkı sıkıya bağlar; kuşaktan kuşağa aktarılacak gelen dil, bireyi geçmiş ile gelecek arasındaki zincirin bir halkası durumuna getirir.” Kùltürleri var eden dildir ve kùltür ile dil birbiriyle alakalıdır. Barın (2004: 19)’e göre “Dili üstün olmayan milletlerin dili de zayıf kalmaktadır. Kendi dilleri ile antlaşma kurmayan toplulukların kùltürlerinden bahsedilemez.”

Bu satırlarda da değinildiğı üzere dil dair bulunduğu milletin tüm değerlerini nesillerce aktarır. Birbirleriyle kùltür ilişkisine vesile olur. Örneğın edebi eserler bu kùltür bağı sayesinde yazılı ve sözlü olarak eski nesillerden yeni nesillere aktarılmaktadır. Güngör (1991: 214)’e göre: “Kısacası; Dil, kùltürün zaman ve mekan boyutlarında aktarılmasını ve zenginleştirilmesini sağlayan temel mekanizmadır.”

Kişi yabancı dil öğrenmeden önce ait olduğı yani doğduğı ve büyüdüğı çevrenin ana dilini iyi bir şekilde öğrenmelidir. Anne, baba ve yakın çevreden öğrenilen ana dil daha sonraları ilişki kurulan kişiler ve çevre sayesinde geliştirilir. İnsanların çevresinde bulunan toplum ve milletlerle çeşitli iletişimleri ve ilişkileri olur. Bu iletişimlerin ve ilişkilerin sağlıklı olabilmesi için ortak bir dil kullanılması şarttır. Bu ortak dil sayesinde yabancı dil öğrenen kişi yeni bir kimlik kazanır. Bir dile hakim olmak sadece ilgili dilin bütün dil bilgisi standartlarını öğrenmek, yani dilbilgisi yeterliliğini sağlıyor olmak değildir. Aynı

şekilde hangi durumlarda hangi kelime ve öbeklerin tercih edileceğine hakim olmak, oluşan iletişimsel yetkinliği sağlıyor olmak gerekmektedir. Bunları edinebilmek için de o dilin gelenek ve kültürüne ilişkin malumat sahibi olmak gerekmektedir. İnsan hangi dili biliyorsa, o yabancı dil ki bu Türkçe de olabilir, artık onun parçası ve onun değeri haline gelecektir. Gülay (1988; 34) şöyle ifade etmiştir: “Dolayısı ile o dilin milletin kültürünün sevecek ve övecektir.” Her dil farklı bir kültüre açılan kapıdır.

Türkçenin tanınırlığı arttıkça dünyanın farklı yerlerinde Türkçe öğrenme talebinde bulunanların sayısı artmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği kurumlarda tercih edilen materyallerden bir tanesi ders kitaplarıdır. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı seti A1, A2, B1, B2 ve C1/+ olmak üzere beş kitabıyla Türkçenin yabancılarla öğretilmesine katkı sunmaktadır.

Boztilki (2018: 755), çalışmasında: “Bir dilin öğretimi yalnızca dil bilgisini değil aynı zamanda o dilin kültürünü, geleneklerini, dünyaya bakış açısını da öğretmeyi içeren bir eylemdir.” şeklinde belirtmiştir. Özkan (2010: 1128), değerın toplumsal niteliğinden bahsederek değerleri, kişinin toplumda yaşamasını sağlayan ve hayat biçimini koruyan, düzenleyen ve kolaylaştıran davranışlar olarak tanımlarken, Yaman (2014), değeri: “Kişilerin durum, olay ve kişilere karşı gösterdiği duyarlıklar.” olarak tanımlar. Dil ve kültür birbirinden farklı değerlendirilmeyen iki unsurdur. Dil sosyal yaşam içerisinde iletişimi sağlayan araçtır. Sosyal yaşamın en temel faktörlerinden bir tanesi kültürel değerlerdir. Bir toplumun sahip olduğu kültürel değerler sosyal yaşantıyı oluşturur. Bu kültürel değerler doğrultusunda iletişimi sağlamak amacıyla dil kullanılır. Dilin temelinde toplumlar, toplumlar temelinde ise kültürel değerler var olmaktadır. Dilmaç ve Ulusoy (2014: 7), çalışmalarında: “Değerler eğitimi, bireyi diğer canlılardan ayıran ve bireye özgü faaliyetleri insan eksenli olarak amaçlarına uygun bir şekilde yaşamalarına yardımcı olmaktadır.” şeklinde belirtmişlerdir. Yabancı dil öğrenen kişi, hedef dili konuşan toplumun değerlerini de bilinçli olarak öğrenmektedir. Dil öğretimi esnasında dil bilgisi ve kelime bilgisiyle beraber o dili konuşan toplumların sosyal yaşam içerisindeki kültürel varlığı da aktarılmaktadır. Türkçe yabancı dil şeklinde öğretilirken bununla beraber değerler ile ve kültür de öğretilecektir.

2019 yılında öğretim programlarının yenilenmesi ile kök değer ifadesine yer verilmiştir. MEB (2018): dürüstlük, sabır, adalet, sorumluluk, saygı, sevgi, öz denetim, yardımseverlik, dostluk, vatanseverlik şeklinde on değer belirlemiştir. MEB (2019):

Adalet, dürüstlük, dostluk, sabır, öz denetim, sorumluluk, saygı, sevgi, yardımseverlik, vatanseverlik şeklinde on kök değer belirlemiş ve değerlerden kök değer şeklinde bahsedilmiştir.

Tüm eğitim - öğretim kurumlarında takip edilen eğitim programının Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımladığı kök değerler konulu genelgesine (2019) uygun olması önemlidir. Bu eğitim – öğretim kurumlarında kullanılan materyal ve kitapların içeriği de aynı genelgeye göre hazırlanmalıdır. Yabancılar Türkçe öğreten kurumların da dil öğretimi esnasında bilinçli şekilde gelişecek olan kök değerlerin aktarımına önem vermesi ve bunu doğru bir biçimde yapması gerekmektedir. Değerler açısından zengin metinlerin eğitim öğretim sürecinde materyal olarak kullanılması, değer iletiminde oldukça önemlidir. Tunagür & Kardaş (2017) şöyle ifade etmiştir: “Çünkü öğrenciler, metinler aracılığı ile değerleri kazanmakta ve yaşamakta; karar verme durumunda doğruya yönelik tercihini değerler aracılığıyla daha kolay yapabilmektedir.” Aynı zamanda, Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten bu kurumların tercih ettikleri ders kitaplarının da kök değerler açısından zengin olması ve kültürel değerlerin aktarılmasına gereken özen ve değeri göstermesi önemlidir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın en temel hedeflerinden birisi de (2019) genelgesinde bahsedilen kök değerler doğrultusunda bireyler yetiştirmektir. Türk milli eğitim sisteminin amaçları arasında değerleri benimseyen beden, ruh zihin ve ahlak bakımından dengeli bireyler yetiştirilmesi yer almaktadır (Demir, 2019). Kök değerler ve kültürel değerler doğrultusunda bireyler yetiştirmeyi hedefleyen bir eğitim sisteminde kullanılan yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarının, genelgeyle belirtilen kök değerleri bünyesinde ne kadar barındırdığı tartışılmaktadır.

Boztilki (2018), Gazi Üniversitesi TÖMER B1 seviyesi kitabını; Işıkoğlu (2019), Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti C1 seviyesi kitabını; Satık ve Kesin (2019), Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Yesevi Türkçe B1 seviyesi eserini; Erçelik ve Yeşilyurt (2020) ise Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Türkçe Öğreniyorum setini; Aydın (2021: 185-195) Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında değerlerin yer alma durumunu incelemiştir. Bu çalışmada da İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders kitabında yer alan okuma metinlerinin Milli Eğitim Bakanlığı genelgesi (2019) kök değerler açısından incelenmesinin alana katkıda bulunacağı varsayılmaktadır.

“İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı’nda bulunan okuma metinlerinde kök değerler neler?” “İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı’nda mevcut olan okuma metinlerinde kök değerler yeteri kadar kullanılmış mı?” ana problemleri çerçevesinde ele alınmıştır.

Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan bazı kitapların kök değerler bakımından incelendiği gözlemlenmiştir. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı’nda mevcut olan okuma metnlerinin kök değerler bakımından analiz edilmesi ve raporlanması amaçlanmaktadır.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları kültürel birikim ve bünyesinde kök değerlerin yer alması açısından zengin bir settir. Kök değerler ve kültürel birikim açısından oldukça zengin olan bu setin B1 seviyesindeki kitabında yer alan okuma metinlerinde kültürel zenginliğin gözlemlenmesi ve analizi amaçlanmıştır.

Farklı çalışmalarda yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan yayın, kitap ve materyallerin Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) kök değerler genelgesine ve harici kök değerlerin bulunduğu ölçüt ve formlara göre incelendiği gözlemlenmiştir. Çalışma süresince İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı’nın altı ünitesinde bulunan on sekiz okuma metni Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) kök değerler genelgesinde yer alan on değer ile incelenmiştir. Kök değerler aktarılırken Anadili Türkçe olan kişilere uygulanan öğretim ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen kişilere uygulanan öğretim arasında temel farklılıklar bulunmalıdır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyen kişilere dil bilgisi, kelime bilgisi ile beraber Türkçe konuşan toplumların kültüründe var olan kök değerlerin de doğru yöntemle aktarılması gerekmektedir. Anadili Türkçe olan kişinin kök değerleri özümsemesi gerekirken Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen kişilerin ilk aşamada kök değerleri tanınması yeterli olacaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişilerin kök değerli önce sezmesi sonra Türkçeyi konuşan kişilerle yaşayarak ve iletişim kurarak öğrenmesi daha doğru olacaktır.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı’nda mevcut olan okuma metinlerinde kök değerlere yer verilmiştir. Anca aynı kitap içerisindeki farklı ünitelerde ve farklı metinlerde aktarılan kök değerler ve sayıları farklıdır. Üniteler ve metinler arası farklılık gösteren kök değerlerin tespiti ve analizi hedeflenmektedir.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı, yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin kullandığı materyallerden birisidir. Türkçe dil bilgisi, kelime bilgisi, kültürel değerleri, kök değerleri, sosyal iletişimi aktarılırken ve öğretilirken Türkçe özel isimlerinde öğretilmesi önemlidir. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'nda mevcut olan okuma metinlerinde Türkçe özel isimlerin yer aldığı kadar yabancı özel isimlerin de bulunduğu belirlenmiştir. Okuma metinlerinde ve diyaloglarda Türkçe özel isimlerin kullanılmasının kök değerlerle beraber incelenmesinin önemi vurgulanmaktadır.

Yabancılar Türkçe öğretimi yapılan kurumlarda kullanılan kitaplardaki okuma metinlerinin Türkçenin kültürünü ve kök değerlerini doğru şekilde, doğru yöntemle, özgün biçimde aktarmalıdır. Aynı zamanda kültürün ve kök değerlerin öğretimi de doğru yöntemlerle olmalıdır. Kurumlarda tercih edilen bu kitapların şeffaf ve akademik tekniklerle incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Türkçenin ve kültürünün etkili biçimde yapılması için bu çalışmaların artması ve sıklaşması gerekmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan bazı yayın ve kitapların incelendiği ve ulaşılan sonuçların analiz edildiği çalışmalar tespit edilmiştir. Yabancılar Türkçe öğretilen kurumların sıkça tercih ettiği yayınlardan bir tanesi olan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Kitaplarının da diğer set ve yayınlarda uygulandığı şekilde akademik tekniklerle incelenmesi gerekmektedir. Tespit edilen bu akademik analiz ihtiyacından ötürü çalışmanın ön hazırlıkları yapılmış, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yayımlanan kök değerler genelgesine göre incelemelere başlanmış, altı üniteden ve her üniteye üçer tane olmak suretiyle toplamda on sekiz okuma metninden oluşan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'nın okuma metnindeki kök değerler belirlenmiştir.

2.1 Değer

Değer sözlükte “Bir şeyin önemini saptamayı sağlayan soyut ölçek.” anlamına gelmektedir. Değer günümüzde çok önemli bir anlam ifade eder. Çelikkaya (1996: 168)'ya göre değer: “Bir toplum, bir inanç ve ideoloji içinde veya insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş ve yaşatılmakta olan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü duygu, düşünüş, davranış, kural veya kıymetlerdir.”

İnsanın sahip olduğu değer konuyla ilgili düşünmeye, o duygusal davranmaya ve o konuyla alakalı bir harekette bulunmaya teşvik eder.

Bir inanç olan değerler duygulardan arınmış değildir bu sebepten öznel dir diyebiliriz. Soyut ve kişiye özgüdür. Değişime açıktırlar.

“Schwartz ise Rokeach’ın değer sınıflaması üzerinde çalışarak değerleri 10 temel değer tipi (güç, başarı, hazcılık, uyarılım, öz yönelim, evrenselcilik, gelenekseverlik, uyma, güven, iyilikseverlik) olarak gruplamıştır. Toplam 56 değeri bu 10 grupta sınıflandırmıştır.” (Başar, 2019).

Değerler birbirinden bağımsız düşünülemez, birbiriyle ilişkilidir. Değerlerin birbiriyle sürekli iletişim içinde bulunup bir değerler örüntüsü oluşturması değer sistemidir. Yeşil ve Aydın (2007: 75) şu şekilde ifade etmektedir: “Bireyin değerlerin farkında olduğu, benimsediğı, kişiliğini bu değerlere göre oluşturduğu, yeni değerler oluşturarak bunu davranışlarına aktardığı eğitime değer eğitimi denilmektedir.”

Akbaş (2004)’ a göre değer eğitiminin iki hedefi vardır. İlk hedef, tüm insanların hayatlarından memnun kalarak karakterli bir hayat sürmesini sağlayarak içinde doğduğu ahlaki değerlerden oluşmuş çevrede deneyimlerinin sonucundan başarı veya tatmin duygusuna ulaşmak. İkincisi ise, sadece kendisi için değil herkes için toplumun iyiliğine katkı sağlamaktır.

Değer eğitiminin amacı insanlardaki var olan değerleri geliştirmek, olmayan değerleri kazandırmak ve kazanılmış değerleri insanların davranışa ve uygulamaya dökmelerini sağlamaktır. Davranışa dönüşmeyen değerlerin olması değer eğitimin yarım kalması demektir. Değer eğitimi sadece eğitimin bir parçası değildir. Değer eğitimi okullarda çocuklara doğru bir şekilde verildiğı zaman çocuğu hayata hazırlar, çocuğun yaşamdaki zorluklarla mücadelesini kolaylaştırır. Aksi takdirde değerler eğitiminden istenilen verim alınamaz.

İnsanların yaşadığı ortamda olan değer eğitimine çevrenin etkisi yadsınamaz bir gerçektir. İnsanlarda istek uyandırılarak ve günlük faaliyetlerle insanların katılmalarını sağlayarak onları eğitiminin bir parçası haline getirmek değer eğitiminin başarısını arttırır.

2.1.1 Türkçe Öğretim Programında Değer

Değerler başlığı son yıllardaki Türkçe öğretim programlarında sürekli yer almıştır. 2019'daki Türkçe Öğretim Programında değerler konusuna 2015'te ki Türkçe Öğretim Programına göre daha çok değinilmiştir. Bu da değerlerin programda zaman içinde ağırlığının arttığını gösterir. Bu vesile ile de değer hususunun okullardaki uygulamaları da sürekli çeşitlenmekte ve gelişmektedir.

2015 yılında yayımlanan Türkçe Öğretim Programı'nda "Programın Genel Amacı" konusu altında değerler başlığına değinilmiştir. Aynı zamanda; 2015 yılında yayımlanan Türkçe Öğretim Programı'nda "Sınıf Düzeylerine Göre Temalar ve Konu Örnekleri" başlığı bünyesinde "Biz ve Değerlerimiz" teması ismi altında: "Aile, insan ilişkileri, sözünde durma, büyüklerimiz, vefa, dostluk, sadakat, arkadaşlık, saygı, sevgi, merhamet, dayanışma, dürüstlük, paylaşma, yardımlaşma, çalışkanlık, vb." değerlerin her sınıf düzeyinde yer alacağı (MEB, 2015, s. 9) belirtilmiştir.

2018 yılında yayımlanan Türkçe Öğretim Programı'nda değerler başlığından ayrı bir kısımda bahsedilmiştir.

Bütün eğitim sürecinin asıl maksadı ve özü olan değerlerimiz, farklı zamanlarda yayımlanan öğretim programlarının çoğunda yer almış ve ayrı bir başlık olarak işlenmiştir. Öğretim programlarında kendine yer bulan "kök değerler" şunlardır: Dürüstlük, adalet, öz denetim, sorumluluk, saygı, dostluk, sevgi, sabır, yardımseverlik, vatanseverliktir. MEB (2018: 4) şöyle bahsedilmiştir: "Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır."

Şu anda da kullanıyor olduğumuz 2019 senesinde yayımlanan Türkçe Öğretim Programı'nda değerlere bolca yer verilmiştir. Dostluk, öz denetim, vatanseverlik, dürüstlük, adalet, sabır, sorumluluk, saygı, sevgi, yardımseverlik değerleri 2019 senesinde yayımlanmış olan programda bahsedilen değerlerdir.

2.1.2 Adalet

Türkçe Sözlükte adalet sözcüğü hak ve hukuk kavramlarına uygun olma, hakkaniyeti gözetme, doğruluk, türe ve herkese şahsına uygun olanı, kendi hakkı olanı verme şekillerinde tanımlanmaktadır. TDK (2020)'nın tanımına göre ise adalet; yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması, hak ve hukuka uygunluk ve hakkı gözetme durumudur. Günümüzün en önemli değerlerinden biri adalettir. İnsanlar, aileler ve ülkeler birbirleri ile olan anlaşmazlıklarında adaleti gözetmelidirler. Yeşil (2021: 40) şöyle ifade etmektedir: “Adalet kavramı, günümüzde de önemini korumakta, aileden iş hayatına, sosyal ilişkilerden devlet yönetimine kadar hayatın her alanını kuşatmaktadır.” Adaletin olmadığı veya uygulanmadığı ortamlarda ekonomik ve sosyal dengesizlikler baş gösterir. İnsanların arasında birbirlerine duydukları güven duygusu azalır. Haksızlıklar ve kargaşalar artar. Toplum içinde mutsuzluk ve huzursuzluk çoğalır. Adaletle itibarın bulunmadığı ortamlarda, insanlar arasında nizam olmaz. Huzur ve mutluluk bulunmaz. Güçlüler, kendilerine göre zayıf şekilde bulunanları ezerler. Toplum içinde kargaşa ve güvensizlik var olur. Adalet olmadığında değerler, değer özelliğini yitirir ya da hiçbir anlam taşımazlar.

Adalet, toplumsal düzeni oluşturur ve toplumsal düzenin uzun ömürlü olmasını sağlar.

2.1.3 Dostluk

Dostluk Türkçe Sözlükte dost olma durumu, dostça davranış anlamına gelmektedir. Dostluk kavramına değinmeden önce dost kelimesini ele alalım. Dost; görünce sevinçli hissettiğimiz, görmeyince özlem duyduğumuz, varlığında hüznümüzü unuttuğumuz, yokluğunda kederlendiğimiz, yüreğimizde üzüntü sezdiğimiz; bizi dinleyen ve bizi anlayan, bizimle dertleşen, kederimizle kederlenen, hem iyi günlerde hem de kötü günlerde bizimle olan, sırrımızı anlatabildiğimiz, kusurlarımızı ve hatalarımızı anlayışlı bir şekilde karşılayan, eksikliklerimize tahammül gösteren, zor zamanımızda bize sabrı ve hakkı öğüt veren, gerektiği halde muhabbetini ve yemeğini paylaşan, bizimle gülen, bizimle ağlayan ve daha birçok bunlar gibi örnekler verebileceğimiz kişidir.

Dostluk, Demir (2019)'e göre: “Duygu ve düşünceleriyle birbirine uyum sağlayan birbiriyle çok iyi ilişki kuran insanların birbirine iyi ve kötü zamanlarında destek verip yaşadıkları sevinçleri, üzüntüleri, sıkıntıları paylaşmalarıdır.”

Dostluk, dostlar arasında olan manevi bağıdır. İki farklı beden tek yürekte birleşmesidir. İnsanlar arasında oluşan samimiyetin göstergesidir. Dostluk, mutlu bir hayatın olmazsa olmazlarından. Bu samimi değer insanların çocukluk zamanlarında kazandırılması önemlidir. Eğitim öğretim yaşamları süresince dostluk değerinin çokça vurgulanması, çocukların dostluk hissiyle onun sıcaklığıyla bolca rastlaşması gerekir. Çelik (2008) dostluğun, aralarında inanç, duygu, düşünce ve amaç benzerliği olan ve birbirlerini samimi olarak seven kişilerin, herhangi bir çıkar gözetmeden içten kurduğu ilişkiler olduğunu değerlendirmiş ve dostluk değince öne çıkan özellikleri de ifade etmiştir.

2.1.4 Dürüstlük

Türkçede doğru olma, doğrudan sapmama, olduğundan başka türlü göstermeye ve görünmeye çalışmama durumuna dürüstlük denir. Mindivanlı vd., (2012: 97) şöyle ifade etmiştir: “Dürüstlük bireyin doğru, güvenilir, saygıdeğer olması; gerçeği saklamaması, olduğundan farklı görünmeye çalışmaması ve erdemli olmasıdır.” Fırat ve Mocan (2014: 25)'e göre: “Her daim doğruyu bildirme, yalan söylememe olarak da tanımlanabilecek olan dürüstlük değeri, bireyi toplumsal hayatta sevgi, saygı ve cesaret kavramlarına da eriştirecek bir değer olarak görülmektedir.”

Özbaşı (2020)'na göre güvenilirlik, açıklık ve doğru sözlülükle ilişkili olan dürüstlük kavramı, TDK'da doğruluk olarak tanımlanmıştır. Dürüstlük, var olanları olduğu gibi, gerçekten sapmadan, yalansız, abartısız, şeffaf bir şekilde aktarmak, olması gerektiği gibi olmaktır. Dürüstlükten sapma ve taviz verme, insan ile gerçekleşmektedir çünkü insan, mevcudiyetini olduğu gibi aktarmamayı da sağlayan tek canlıdır. Bu sebepten dolayı dürüstlük kavramının en büyük düşmanı yalandır. Dürüstlük kavramında riya da yalan da yoktur. İnsan sadece dürüstlüğü ile özünü korur ve muhafaza eder, insanlık şuurunu nesilden nesle aktarabilir. Dürüstlüğü koruyamayan insanlığını muhafaza edemez, dürüstlüğü yitiren insanlığını yitirir. Varlığını muhafaza etmekle dürüstlüğü muhafaza etmenin birbirinden farksız olduğunu bilen ve dürüstlüğü yitirince her şeyini

kaybettiğini bilen kişiye dürüst birey denir. Yılmaz (2016: 48) şöyle ifade etmiştir: “Dürüstlük, muhataplarımızın yanında veya arkasında aynı tavrı sergileyebilmektir.” Dürüstlük özelliğini kaybeden kişinin konumu insandan daha aşağıdır. Dürüstlük niteliğini kaybeden toplum dinçliğini yitirir, çürüme durumu başlar, dağılır biter gider. Dürüstlüğün çekip gittiği toplumlarda bütün hiyerarşi bozulur. Bu sebeptendir ki insanlardan oluşmuş olan toplumun ve toplumun kurduğu devlet işleyişinin de dürüstlüğe göre düzenlemesi gerekir. Dolayısıyla küçük yaşlardan itibaren dürüstlük değerine ehemmiyet verilmeli ve ortak güven ortamı kurabilir insanlar yetiştirmek için uğraş sarf etmeliyiz.

2.1.5 Öz Denetim

Karatekin, Ekşi, Durmuş, Otrar ve Işılak Durmuş (2013)’a göre öz denetim: “Bireyin kendi duygu ve düşüncesine hakim olması, kendini yönetmesi dış etkenler olmadan kararlar alması ve tek başına ayakları üzerinde durabilmesidir.”

Öz denetim, bireyin toplum içinde işlev görebilmek için, duygularını, arzularını ve davranışlarını düzenleyebilme becerisidir. Bununla beraber kişinin amaç belirlemesi ve bu amaç istikametinde harekete geçebilmesini de ifade etmektedir.

Öz denetim (özdisiplin), istenmedik tavır, tutum, hareket göstermekten kaçınmak, istendik durum ve davranışları arttırmak ve uzun süreçli hedeflerine ulaşabilmek için, bireyin sergilediği tepkilerini ayarlayabilme, değiştirebilme ve bireyin kendini kontrol altında tutabilme yeterliği şeklinde tanımlanır. Öz denetim, insanların çocukluk yaşlarında edinmesi şart olan bir değer şeklinde değerlendirilmektedir.

2.1.6 Sabır

Türkçe sözlükte sabır; keder, haksızlık, fakirlik gibi acıklı hadiselerle karşılaşınca sükûneti koruyarak o durumun bitmesini, geçmesini bekleme erdemini gösterme anlamına gelmektedir. Sabır, karşılaşılan musibetlere, haksızlıklara, hastalıklara, acılara, dertlere, zorluklara, sıkıntılara, olumsuz davranış ve tavırlara karşı; negatif duygularımıza hakim olma ve tutum, hareket ve sözlerimizi hakimiyet altında tutmaya çalışmaktır.

Sabır, olacak bir şeyi beklerken hazırdaki durumlara dayanabilme, beraber yaşamak zorunda olduğumuz kişilerin olumsuz tavır, davranış ve söylemlerine karşı kendini tutma, öfkesine hakim olma, iradesini kontrol etme, zarar verebilecek tavır, davranış ve söylemlerden kaçınma, negatif düşünmeme ve olumsuzluklara dayanma gücüdür. Mevcut dünya düzeninde hızın, acelenin, çabukluğun boy gösterdiği şu dönemde en çok ihtiyaç duyduğumuz ve unutulmaya yüz tutmuş değer sabırdır. İnsanlığın hız ve aceleden bir nebze olsun uzaklaşması için çocukluk yaşlarından başlayarak kazandırılması gerekli olan değerdir.

2.1.7 Saygı

Türk (2009)'e göre saygı değeri: “Zaman, mekan veya durumla sınırlı olmayan kişinin kendi kişiliğiyle başkalarının kişiliğinin arasındaki sınırı bilip o sınırı aşmaması, kendi aleyhine dahi olsa başkasının hakkını, hukukunu gözetmesidir.” Sözlük anlamı ise; bir kişiye veya herhangi bir şeye karşı dikkatli ve ölçülü olmak, hürmet duymaktır. Saygı, kişilere önem verildiğini gösteren tutumdur. İnsanlara karşı anlayışlı ve ölçülü olmaktır.

Saygı ve sevgi küçük yaşlarda ailede öğrenilir. Yaş büyüdükçe geliştirir. Bu sebepten dolayı çocukların eğitimleri ailede başlar. İnsanlara karşı saygı ve sevgi duyması çocuğa aile tarafından öğretilirse, o çocuk bütün hayatı süresince insanlara saygı ve sevgi duyar. Ancak aile tarafından çocuğa saygı ve sevgi ile öğretilmediyse o çocuğun insanlara değer vermesi ve saygı duyması beklenemez.

Toplum içerisinde saygı yoksa çıkar ilişkileri başlar, güven duygusu yok olur, kargaşa ortamı baş gösterir. Saygı birlikte yaşama kültürünü geliştirir.

2.1.8 Sevgi

Türkçe sözlükte bir kişiye ya da herhangi bir şeye karşı ilgi hissi, kalpleri güzelleştiren duygudur. Önlü (2017)'e göre sevgi; “İnsanların duyarlı, sorumluluğunu bilen, hoşgörülü, saygılı bireyler haline gelmesi ve kişilerin bir şeye yakınlık göstermesini sağlayan duygudur.”

Ekinci (2021)'ye göre; çağımızın en önemli hastalığı, yeryüzündeki bütün zulümlerin, şiddet ve savaşların altındaki en büyük neden: sevgisizliktir. Çocukların en çok sevgiye ihtiyaçları vardır. Ailesi tarafından sevgi ile büyütülen çocukların öz güveni yüksek olur. Sevgi gören çocuk sevgi verir. Aileden ve çevresindekilerden yeteri kadar sevgi görememiş çocuklar, özgüvenden insanlar olarak topluma katılırlar. Sevgisiz bir şekilde yetişen çocukların yaşları büyüdükünde hayatta başarılı ve mutlu olması ile sevgi dolu olması zor olur.

Akyol (2010, s. 58) sevgi kavramını “Sürekli gelişim ve değişimi benimseyen, kendini gerçekleştirme çabasına giren, empati kuran, kendini tanıyan, yeteneklerini bilen, eleştiriye açık, hoşgörülü, üreten ve paylaşımcı bireyleri sevgi değerine sahip bireyler” olarak tanımlamıştır. Sevgi, yaşamın en önemli yapıtaşlarından. Sevginin olduğu yerde huzur, mutluluk ve fazilet vardır.

2.1.9 Sorumluluk

Türkçe sözlükte sorumluluk; bir kişinin yapma ve uygulama zaruriyetinde olduğu durumdur. Sezer (2008)'e göre sorumluluk, “Bireyin kendi hür iradesiyle, yapması gereken görevlerini yapması ve yapmış olduğu davranışlarının sonucunu kabullenip üstlenmesidir.”

Ekinci (2016)'ye göre: “Sorumsuz insan; başkaları tarafından güdülen, toplum tarafından sevilmeyen, üzerine düşen görevleri gerektiği gibi yapmayan, sosyal yönü zayıf insandır.” Sorumlulukların yerine getirilmemesi; başarısızlıkların baş göstermesine, toplum içinde düzenin ve refahın bozulmasına, bireylerin sıkıntıya girmesine sebep olur. Başer (2015: 2-3)'e göre: “Başka ifadeye göre ise sorumluluk, bireyin görev ve sorumluklarını yerine getirmesi, hem kendi davranışları hem de yetki alanına giren durumları da üstlenmesi ve daha iyi bir dünya için çabalamasıdır.” Küçük yaşlardan itibaren sorumluluk değerinin tüm bireylere kazandırılması oldukça önem arz etmektedir.

2.1.10 Vatanseverlik

Vatanseverlik kelimesine değinmeden önce “vatan” kelimesinin manasını inceleyelim. Bir ulusun egemen ve bağımsız şekilde üzerinde yaşadığı toprak parçası ve oranın karasularına ve havasına denir. Vatanseverlik ise; bireyin coğrafya ve vatanına hissettiği bağlılık ve sevgidir. Vatanseverlik Güven (2018)’e göre: “Bir milleti oluşturan bireylerin, atalarından yadigar kalan maddi ve manevi değerlere bağlılığı, milleti adına yaptığı fedakarlığı ve bireyin günlük hayatta, toplumsal anlamda kendine düşen sorumluluklarını yerine getirmesidir.” Yavuz (2018: 18)’e göre: “Vatanseverlik en genel tanımıyla bir sadakat çeşidi olarak sevgi, bağlılık, aidiyet gibi duygularla ifade edilebilir.”

Gümüş, Eseni Bellibaş (2016) şöyle ifade etmişlerdir: “Eğitimde vatanseverlik en iyi şekilde, bayrağa duyulan derin saygıyla alakalı ‘sembolik eylemlerle’ bağlantılandırılabilir.” Buradan hareketle; diğer değerlerde de olduğu gibi bireye vatanseverlik değerinin kazandırılmasında da sonuç odaklı değerlendirmelerden çok bireyin tutum, davranış, maharet ve malumatlarını ortaya koyabilecekleri süreç odaklı değerlendirmelerin daha etkili ve önemli olduğunun sonucunu çıkarabiliriz.

Yavuz (2018: 27) şöyle ifade etmiştir: “Ülkemize göç eden insanların sayılarının her geçen gün artması ve bu insanların ülkemizde vatandaşlık olarak yerleştikleri ya da vatandaşlık almak için çaba gösterdikleri düşünülürse çok kültürlülük ve buna ait değerleri içerecek şekilde vatanseverlik değerinin yapılandırılması gerekmektedir.” Ülkemizde vatanseverlik değerinin öğretiminde yapıcı vatanseverlik öğretiminin faydasının çok olacağı aşikârdır.

2.1.11 Yardımseverlik

Yardımseverlik değerinden önce yardım kelimesinin tanımını ele alalım. Türkçe sözlükte yardım, elinde var olan kazanç ve imkanları olanakları başkasının iyiliği için kullanmadır. Yardımseverlik ise yardım etmeyi sevmek ve hayırseverlik anlamlarına gelir. Yardımseverliği Aktepe (2010) şöyle ifade etmiştir: “Kişiler arasında etkileşimi artıran, birlikteliği kuvvetlendiren, bağlılığı artıran, eksiklikleri tamamlayıp boşlukları dolduran bir duygudur.”

Başkalarına yardım etmekten hoşlanma durumu yardımseverliktir. Herhangi bir canlıya yardım etmekten dolayı huzurlu ve mutlu olma hislerinin yaşanmasıdır. Herhangi bir karşılık beklemeden yapılır.

İnsanlar o an ki durumlarına göre her çeşitte yardıma ihtiyacı hissedebilirler. Yardım daima maddi şekilde değildir. İnsanlar teselli ve moral gereksinimi duyar. Bazı durumlarda da bilgi veya nasihate ihtiyaç hissederler. Tüm bunlar karşılık beklemeden yapılmalıdır. Ekinci (2016) şöyle ifade etmiştir: “Yapılacak bir yardım insanı mihnet (borçlu imiş gibi hissettirme) altında bırakmamalıdır.” Kişilerin yardıma gereksinim hissettikleri durumlarda yanlarında olmak ve bu yardımseverlik değerini nesiller boyunca devretmek önemlidir.

2.2 ‘Değer’ ile ilgili yapılan akademik çalışmalar

Cihan (2010) hazırladığı doktora tezinde Türkçe öğretiminin hedefleri değerler bakımından incelenmiş, Türkçe ders kitapları ile Türkçe öğretim programları ile yetişen bireylerin hangi değerleri kazandığı gözlemlenmiştir. Yıllar geçtikçe ve programlar değiştikçe değerlerin de değişkenlik gösterdiği ancak Türk kültürünün temelini oluşturan değerlerin kaybedilmemesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Gül (2013) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde doğruluk değerinin ilköğretim döneminde aktarımı incelenmiştir. Değerlerin yalnızca bilgi olarak aktarılmaması gerektiğini, eğitimcilerin ve ailelerin öğrencilere örnek olmasının bireylerde olumlu etki oluşturabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Çevik (2014) hazırladığı yüksek lisans tezinde Dede Korkut Hikayeleri’ndeki ve Türkçe öğretim programlarındaki değerleri incelemiştir. Dede Korkut Hikayeleri’nin değerleri aktarması açısından örnek olduğu ancak Türkçe öğretim programının değerler eğitimi açısından yetersiz olduğu için yeniden hazırlanması sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2015) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Evliya Çelebi Seyahatnamesi’ndeki değerler eğitime bakılmıştır. 6. ve 7. cildin değerler eğitiminde kullanılmaya uygun olduğu ve içeriğinde yeteri kadar değer barındırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öncü (2015) tarafından hazırlanan doktora tezinde Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Huzur” ve Oğuz Atay'ın “Tutunamayanlar” eserlerindeki değerleri incelemiştir. Okuyucunun olayları gerçekte yaşamadan roman arayıcılığıyla değerleri kavrayabilme olanağı sunduğu için bu eserlerin değerler eğitiminde alternatif olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Erdoğan (2017) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Eflatun Cem Güney'in masallarındaki değerler ve bu değerlerin davranışa yansıma biçimlerini incelemiştir. Eflatun Cem Güney'in eserlerinde temel değerlere oldukça fazla yer verdiği, manevi değerlerin zengin bir şekilde aktarıldığı ve çocuklara değerler eğitimi açısından çocuklara bu eserlerin daha çok ulaştırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Atalay (2017) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Seza Kutlar Aksoy'un eserlerindeki eğitsel değerler ve bu değerlerin davranışa yansıma biçimlerini incelemiştir. Seza Kutlar Aksoy'un eserlerinde evrensel ve sosyal değerlerin örneklerle zengin bir şekilde aktarıldığı tespit edilmiş ve özellikle çocuk edebiyatı ile ilgili bu eserlerin değerler eğitimi alanında kullanılmasının doğru olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Gökçe (2008) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Gülten Dayıoğlu'nun çocuk öykülerindeki değerler incelemiştir. Öykülerin çocuklara değerlerin yeterli ve doğru bir şekilde aktarımını sağlaması ile beraber çocuklarda olumlu davranışlar oluşturabileceği gözlemlenmiştir.

Kaya (2012) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Emine Işınsoy'un Bir Ben Vardır Benden İçeri, Çiçekler Büyür ve Ak Topraklar romanlarındaki değerler incelenmiştir. Romanlarda birtakım değerlere doğrudan yer verildiği gözlemlenmiştir. Sonuç olarak eserlerin değerler eğitimi açısından zengin verilere sahip olduğu değerlendirilmiştir.

Oran (2015) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Ural'ın otuz farklı çocuk kitaplarındaki değerler incelenmiştir. Dürüstlük, hoşgörü, adil olma, aile birliğine önem verme, misafirperverlik, sevgi, saygı, sorumluluk, yardımseverlik ve vatanseverlik değerlerinin varlığı incelenmiştir. Yapılan incelemede sorumluluk, sevgi, aile birliğine önem verme, dürüstlük ve yardımseverlik değerlerine yer verildiği fakat hoşgörü, adil

olma, saygı, vatanseverlik ve misafirperverlik değerlerinden yeterince bahsedilmediği gözlemlenmiştir.

Çelik (2016) hazırladığı yüksek lisans tezinde Necdet Neydim'in on üç farklı eserini Erol Güngör'ün profesörlük tezinde belirttiği değerler çerçevesinde incelemiştir. İncelenen on üç farklı eserde sosyal ilişkiler ve evrensel değerlere sıkça değinildiği gözlemlenirken dini değerlerden daha az bahsedildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sarıkaya (2018) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Muzaffer İzgü'nün yedi farklı öykü kitabı Schwartz Değer Ölçeği bakımından incelenmiştir. Eserlerde en çok bahsedilen değer in iyilikseverlik olduğu belirlenirken on ana değer in ve kırk dört alt değer in de işlendiği gözlemlenmiştir.

Şaşmaz (2018) hazırladığı yüksek lisans tezinde 2016-2017 yılında oynanan Tiyatro Makinası, Sihirli Köpek, Sihirli Sirk, İMBÖ, Ayışığı Sirk, Savaş Çiçekleri, Sayı Dedektifleri, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Sihirli Keman isimli çocuk tiyatrolarını; adalet, barış, çalışkanlık, dostluk, aile birliğine önem verme, dürüstlük, estetik, dayanışma, eşitlik, öz denetim, bilimsellik, bağımsızlık, sabır, sevgi, saygı, duyarlılık, sorumluluk, tasarruf, özgürlük, vatanseverlik, yardımseverlik değerleri bakımından incelemiştir. Bu tiyatro oyunlarında değerlerden 397 defa bahsedildiği gözlemlenmiştir.

Uslupehlivan (2018) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Hasan Latif Sarıyüce'nin çocuk kitapları aile birliği, adil olma, barış, bağımsızlık, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik, yardımseverlik değerleri bakımından incelenmiştir. Eserlerin değerler eğitimi bakımından yeterli olduğu ve değerler eğitimine katkı sağlayabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Erişik (2019) hazırladığı yüksek lisans tezinde Hasan Kallımcı'nın 24 farklı çocuk kitabını değerler eğitimi bakımından incelemiştir. Yapılan çalışma sonrasında sosyal, ahlaki, bilimsel, estetik, dini, ekonomik ve siyasi değerlerin sırasıyla en çok aktarıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Karaman (2019) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Yücel Feyzioğlu'nun otuz farklı masal kitabı otuz dokuz değere göre incelenmiştir. Çalışma sonucuna göre 11 dini değer, 28 sosyal değer gözlenmiş olup masalların değerler eğitiminde kullanılabileceği belirtilmiştir.

Özdemir (2019) hazırladığı yüksek lisans tezinde Fehmi Gür'ün yüz farklı şiirini 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kök değerler bakımından incelemiştir. Çalışma sonucunda dostluk, dürüstlük, sevgi ve yardımlaşma değerlerinin zengin olduğu ve tüm değerleri yeterince barındırdığı belirtilmiştir.

Özkan (2020) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Barış Odaları, Büyük Tuzak ve Küçük Cadı Şeroks eserlerindeki değerler incelenmiştir. Yapılan çalışma sonrasında eserlerde 193 değer bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Fırat (2021) hazırladığı yüksek lisans tezinde Zehra Ünüvar'ın on sekiz farklı çocuk kitabını incelemiştir. Yapılan çalışma sonrasında 793 kez değerlere rastlanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Sevgi, saygı, adalet, yardımseverlik değerlerinin en sık kullanılan değerler olduğu belirtilmiştir.

Altun (2021) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Ayşe Kilimci'nin 1976-2006 yılları arasında kaleme aldığı yedi farklı hikaye kitabı MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (2019) kök değerlere göre incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre değerlerin 475 kez vurgulandığı belirtilmiştir. Sevgi değeri başta olmak üzere adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sorumluluk, vatanseverlik değerleri gözlemlenmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel bir analiz yöntemi olan doküman incelemesi kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Sölpük ve Yenilmez, 2014, s. 35).” “Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39).”

3.2 Evren-Örneklem/Çalışma Grubu/Katılımcılar

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Talim ve Terbiye Kurulu tarafından yayımlanan “dürüstlük, adalet, öz denetim, sorumluluk, saygı, dostluk, sevgi, sabır, yardımseverlik, vatanseverlik” değerleri çerçevesinde İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı bünyesinde yer alan on sekiz okuma metni incelenmiştir.

3.2.1 İncelenen Metinler

112 sayfadan oluşan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı’nda “Yeni Bir Hayat, İş Dünyası, Her Şeyin Başı Sağlık, Eğitim Hayatı, Hayallerimiz, İnsanlar Konuşa Konuşa” başlıkları olmak üzere 6 ünite vardır. Her ünitenin bünyesinde üç farklı konu yer almakta ve her konuyla ilgili bir metin bulunmaktadır. Dolayısıyla her üniteye üç farklı okuma metni vardır. Bu metinler;

Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?

Nereye Gideceğiz?

İçimdeki Türkiyem

İş Hayatındaki Roller

Yoğurdun Steve Jobs’u

Meslek Seçimi

Sağlığın Anahtarı
Yüz Yaşında Hala Dinç
Kristal Tedavileri
Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?
Türkçe Farklı Bir Dil
Vazgeçmek İçin Çok Erken
“Keşke” Oynayalım mı?
Pişmanlıklarınızdan Kurtulun
Murphy Kanunları
Öğrenci Evi
Türk Aile Yapısı
Komşuluk Ölüyor

şeklindedir. Her üç metin bir üniteye aittir. Kitapta her metnin konusu farklı şekilde belirtilmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları

“Temel nitel araştırmada veriler farklı şekillerde toplanabilir; görüşme, gözlem ya da doküman analizi bu yollardan bazılarıdır. (Merriam, 2009).” Çalışmada “Yabancılara Türkçe Öğretimi, Türkçenin Yabancılara Öğretimi, Değerler, Değerler Eğitimi, Yabancılara Türkçe Öğretiminde Değerler Eğitimi” başlıkları çerçevesinde doküman incelemesi yapılmıştır.

3.4 Verilerin Toplanması

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı; “dürüstlük, adalet, öz denetim, sorumluluk, saygı, dostluk, sevgi, sabır, yardımseverlik, vatanseverlik” değerlerine göre incelenmiştir. Bu değerlerin varlığı ve kullanım sıklığı tablolar haline getirilmiştir. Görsellerden ve tablolardan alınan çıkarımlara göre sonuç ve öneriler belirtilmiştir.

3.5 Geçerlik ve Güvenirlik

Pilot çalışmada alanında uzman kişilerin görüşleri alınmıştır ve metinleri değerlendirme aşamasında yararlanılmıştır. Bu görüşler çerçevesinde ön çalışma hazırlanmış olup yine bu doğrultuda altı üniteye on sekiz metin aynı şekilde incelenmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Yılında yayımlanan Türkçe Öğretim Programı'ndaki değerler tespit edilmiştir. "Dürüstlük, adalet, öz denetim, sorumluluk, saygı, dostluk, sevgi, sabır, yardımseverlik, vatanseverlik" değerlerinin tanımı Türkçe Öğretim Programı'nda yer aldığı şekilde ve literatür taramasındaki kaynaklardan yapılmıştır. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'ndaki okuma metinleri belirlenmiştir. "Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz? Nereye Gideceğiz? İçimdeki Türkiyem, İş Hayatındaki Roller, Yoğurdun Steve Jobs'u, Meslek Seçimi, Sağlığın Anahtarı, Yüz Yaşında Hâlâ Dinç, Kristal Tedavileri, Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?, Türkçe Farklı Bir Dil, Vazgeçmek İçin Çok Erken, Keşke Oynayalım mı?, Pişmanlıklarınızdan Kurtulun, Murphy Kanunları, Öğrenci Evi, Türk Aile Yapısı, Komşuluk Ölüyor" metinleri tek tek taranmış ve Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan on farklı değere ve bu değerlerin tanımlarına göre incelenmiştir. Ulaşılan sonuçlar her okuma metninde hangi değerlerin bulunduğu göre ve her bir değer için hangi okuma metninde olduğuna göre tablolar haline getirilmiştir. Tablolardaki bilgiler sonuçlar bölümünde metin halinde belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı 112 sayfadan oluşmaktadır. Kitap bünyesinde altı ünite bulunmaktadır. Bunlar: “Yeni Bir Hayat, İş Dünyası, Her Şeyin Başı Sağlık, Eğitim Hayatı, Hayallerimiz, İnsanlar Konuşa Konuşa” başlıklarıdır. Her ünite bünyesinde üç adet konu bulunmaktadır. Her konuyla ilgili bir okuma metni vardır. Kitap içerisinde toplam on sekiz okuma metni bulunmaktadır.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı’nda yer alan on sekiz konunun aktarıldığı on sekiz farklı okuma metni, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından yayımlanan on farklı değer çerçevesinde incelenmiştir. Her metnin bazı değerleri barındırdığı ve bütün metinlerde en az bir değer bulunduğunu gözlemlenmiş olup ulaşılan sonuçlar hem her metin sonrasında hem de kök değerlerin başlığı altında tablolar haline getirilmiştir.

Yeni Bir Hayat başlıklı birinci üniteye üç konu bulunmaktadır. Bu konular: “Taşınma, Hava Bedava Su Bedava, Yeni Bir Şehirde Hayat” şeklindedir. Her konu başlığında bir okuma metni yer almaktadır. “Taşınma” konusu “Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz” metninde işlenmiştir. “Hava Bedava Su Bedava” konusu “Nereye Gideceğiz” metninde işlenmiştir. “Yeni Bir Şehirde Hayat” konusu “İçimdeki Türkiyem” metninde işlenmiştir.

İş Dünyası başlıklı ikinci üniteye üç konu bulunmaktadır. Bu konular: “İş Hayatı, Başarı Öyküleri, Meslekler” şeklindedir. Her konu başlığında bir okuma metni yer almaktadır. “İş Hayatı” konusu “İş Hayatındaki Roller” metninde işlenmiştir. “Başarı Öyküleri” konusu “Yoğurdun Steve Jobs’u” metninde işlenmiştir. “Meslekler” konusu “Meslek Seçimi” metninde işlenmiştir.

Her Şeyin Başı Sağlık başlıklı üçüncü üniteye üç konu bulunmaktadır. Bu konular: “Can Boğazdan Gelir, Uzun ve Sağlıklı Yaşa, Alternatif Sağlık” şeklindedir. Her konu başlığında bir okuma metni yer almaktadır. “Can Boğazdan Gelir” konusu “Sağlığın Anahtarı” metninde işlenmiştir. “Uzun ve Sağlıklı Yaşa” konusu “Yüz Yaşında Hala Dinç” metninde işlenmiştir. “Alternatif Sağlık” konusu Kristal Tedavileri” metninde işlenmiştir.

Eğitim Hayatı başlıklı dördüncü ünite de üç konu bulunmaktadır. Bu konular: “Öğrenme Tarzları, Eğitim Haberleri, Her Yaşta Eğitim” şeklindedir. Her konu başlığında bir okuma metni yer almaktadır. “Öğrenme Tarzları” konusu “Herkes Aynı şekilde mi Öğrenir” metninde işlenmiştir. “Eğitim Haberleri” konusu “Türkçe Farklı Bir Dil” metninde işlenmiştir. “Her Yaşta Eğitim” konusu “Vazgeçmek İçin Çok Erken” metninde işlenmiştir.

Hayallerimiz başlıklı beşinci ünite de üç konu bulunmaktadır. Bu konular: “İnsan Hayalleriyle Yaşar, Son Pişmanlık Fayda Etmez, Eğer” şeklindedir. Her konu başlığında bir okuma metni yer almaktadır. “İnsan Hayalleriyle Yaşar” konusu “Keşke Oynayalım mı” metninde işlenmiştir. “Son Pişmanlık Fayda Etmez” konusu “Pişmanlıklarınızdan Kurtulun” metninde işlenmiştir. “Eğer” konusu “Murphy Kanunları” metninde işlenmiştir.

İnsanlar Konuşa Konuşa başlıklı altıncı ünite de üç konu bulunmaktadır. Bu konular: “Arkadaşlık, Aile İlişkileri, Komşuluk” şeklindedir. Her konu başlığında bir okuma metni yer almaktadır. “Arkadaşlık” konusu “Öğrenci Evi” metninde işlenmiştir. “Aile İlişkileri” konusu “Türk Aile Yapısı” metninde işlenmiştir. “Komşuluk” konusu “Komşuluk Ölüyor” metninde işlenmiştir.

Sayfa 9’da bulunan Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz okuma metni 1. ünite de yer almaktadır ve taşınma konusunu işlemiştir. Aynı zamanda kitabın ilk okuma metnidir.

NASIL BİR EV ARIYORSUNUZ?

Gamze: Merhaba, ben Gamze. Ev ilanlarınızı görüp geldim.

Mehmet Ali: Merhaba Gamze Hanım, “Yeni Bir Hayat” emlak ofisine hoş geldiniz. Ben Mehmet Ali, size nasıl yardımcı olabilirim?

Gamze: İstanbul’da çalışmaya başladım ve acil olarak iş yerime yakın bir ev arıyorum. Günlerdir yeni bir ev araya araya yoruldum.

Mehmet Ali: Nasıl bir ev arıyorsunuz, kiralık mı, satılık mı?

Gamze: Kiralık.

Mehmet Ali: Hangi semtlerde ev arıyorsunuz?

Gamze: Levent’te çalışıyorum. Bu nedenle bu çevrede oturmak istiyorum.

Mehmet Ali: Peki, kaç odalı bir ev düşünüyorsunuz?

Gamze: Bir oda bir salon ya da iki oda bir salon benim için uygun olabilir.

Mehmet Ali: Gamze Hanım, yalnız mı yoksa ailenizle ya da bir arkadaşınızla mı yaşayacaksınız? Bu soruyu soruyorum çünkü bazı ev sahipleri bekâra ev vermek istemiyorlar.

Gamze: Yalnız yaşayacağım.

Mehmet Ali: Öyleyse sizin için Levent ve çevresinde, yalnız yaşamaya uygun, güvenli, 1+1 ya da 2+1, doğalgazlı evlere bakabiliriz. Peki, ev için ne kadar kira düşünüyorsunuz?

Gamze: Himm, iş yerime ve şehir merkezine yakın bir ev için 1000-1500 TL civarında bir kira ödeyebilirim.

Mehmet Ali: Evet. Şu anda size uygun elimde iki ev var. Önce bilgisayardan bunları size göstereyim. Sonra evlere bakarız. Bu evlerden birinin kirası 1000 lira, diğerinin kirası 1250 lira. 1000 liralık evin metrekaresi daha büyük. 1250 liralık ev ise deniz manzaralı ve metro, tramvay, otobüs gibi ulaşım araçlarına daha yakın. Bu evden yürüyerek ulaşım araçlarına gidebilirsiniz.

Gamze: Evin ulaşım araçlarına yakınlığı benim için çok önemli. Bu yüzden bu evle ilgili konuşalım.

Mehmet Ali: İsterseniz ben size daireyi gezdireyim böylece daha kolay karar verebilirsiniz.

Gamze: Peki, hemen gidelim.

Şekil 4.1: Nasıl bir ev arıyoruz?

Tablo 4.1: Nasıl bir ev arıyorsunuz okuma metnindeki değerler

Adalet	
Dostluk	+
Dürüstlük	+
Özdenetim	+
Sabır	
Saygı	+
Sevgi	
Sorumluluk	+
Vatanseverlik	
Yardımseverlik	+

Bu metinde emlakçı Mehmet Ali Bey, ev tutmak isteyen Gamze Hanım’a özenli bir şekilde yardımcı olmaya çalışıyor. Gamze Hanım’ın yalnız yaşama isteğine uygun ev önerisinde bulunuyor. Gamze Hanım tek yaşayacağı için güvenli bir yerin onun için daha uygun olacağını düşünüyor ve öyle bir ev öneriyor. Buradan emlakçı Mehmet Ali Bey’in Gamze Hanım’ a dostça bir yaklaşım gösterdiğinin sonucunu çıkarabiliriz. Evlerin eksik ve iyi yönlerini söyleyerek de dürüst davrandığını gözlemleyebiliyoruz. Gamze Hanım’ın da kendini denetleyerek hangi evin kendisine daha iyi geleceğinin kararını veriyor olması da onun öz denetimli biri olduğunu gösteriyor. Konuşmaları saygı çerçevesinde gerçekleşiyor. Mehmet Ali Bey, Gamze Hanım’a yardım ediyor. Bu sebepten yardımseverlik değerinin onda olduğunun sonucunu çıkartıyoruz ve emlakçılık işinin sorumluluğunu yerine getirmeye çalışıyor ve bu sayede sorumluluk bilincinin onda olduğunu gözlemliyoruz.

Sayfa 12’de bulunan Nereye Gideceğiz okuma metni 1. Üniteye yer almaktadır ve hava bedava su bedava konusunu işlemiştir. Kitabın ikinci okuma metnidir.

NEREYE GİDECEĞİZ?

Demet: Kendini nasıl hissediyorsun Nadia? Yorgun musun?

Nadia: Yorgunum. Ancak bu tatlı bir yorgunluk. Nihayet güzel bir ev bulduk. Ev arkadaşı oluyoruz. Ne güzel değil mi?

Demet: Evet ama çok işimiz var. Önce elektriğe, suya, doğalgaza, telefona ve internete abone olacağız.

Nadia: Haklısın ancak bunların hepsi bir günde olmaz. Bence iş bölümü yapalım.

Demet: Bence de. O zaman ben elektrik ve suya abone olayım. Sen doğalgaz, telefon ve internete abone ol.

Nadia: Olur. Peki, elektrik ve suya nasıl abone olacaksın? Sen hiç yeni bir ev için abonelik işlemleri yaptın mı?

Demet: Evet yaptım. İstanbul’da ise elektrik için TEDAŞ’a, su için İSKİ’ye gideceğim.

Nadia: Nasıl gideceksin? Biliyor musun?

Demet: Evet, önce otobüsü sonra tramvayı kullanacağım. Peki, sen bu işlemleri nasıl yapacaksın?

Nadia: Ben daha önce bilmiyordum ama arkadaşlarıma so-

rup öğrendim. Doğalgaz için İGDAŞ’a, telefon ve internet aboneliği için Türk Telekom’a gideceğim.

Demet: Peki, nasıl gideceksin? Biliyor musun?

Nadia: Otobüsü kullanacağım ama daha önce burada hiç otobüse binmedim.

Demet: Otobüs için “akıllı bilet” yani AKBİL kullanabilirsin. AKBİL vapur, tramvay, metro ve otobüs gibi ulaşım araçlarının yakınındaki satış yerlerinde var ve bütün ulaşım araçları için geçerli.

Nadia: Benim “AKBİL”im var zaten. O zaman yarın ev için gerekli yerlere gidebilirim.

Demet: Ben de yarın gidebilirim ve sonra da taşınabiliriz. Peki, sonra faturaları nereye ödeyeceğiz? Biliyor musun?

Nadia: Hımm. Bilmiyorum. Ailemin yanında faturaları ben ödemişordum. Sen daha önce faturaları ödüyordun mu?

Demet: Evet, ödüyordum. İstanbul’da faturalar, fatura ödeme merkezlerine ya da bankalara ödenebiliyor.

Nadia: Ne güzel, sen her şeyi biliyorsun. Yarın buluşuyor muyuz?

Demet: Evet, buluşuyoruz. Yarın görüşmek üzere.

Nadia: Görüşmek üzere.

Şekil 4.2: Nereye gideceğiz okuma metni

Tablo 4.2: Nereye Gideceğiz Okuma Metnindeki Değerler

Adalet	+
Dostluk	+
Dürüstlük	+
Özdenetim	
Sabır	+
Saygı	+
Sevgi	+
Sorumluluk	+
Vatanseverlik	
Yardımseverlik	+

Bu metinde Nadia ve Demet birlikte yaşamak isteyen ve bu hayallerini gerçekleştirmek üzere olan iki yeni ev arkadaşıdır. Yeni taşındıkları için yapmaları gereken bazı sorumlulukları vardır. Görev paylaşımı yaparak birbirlerine karşı adil davranmışlardır. Burada adalet değeri söz konusudur. Ev arkadaşı oldukları için mutlular bu sebepten daha önceden tanıştıklarını ve dost oldukları sonucunu çıkarabiliriz. Nadia, daha önce hiç fatura ödemediğini söyleyerek arkadaşına dürüst davranmıştır. Yeni taşınacakları için yapılması gereken işlere koyuldular ve evin eksiklerinin zamanla tamamlanacağını biliyorlar. Eksikleri tamamlama konusunda sabırlı davrandıkları sonucunu çıkartabiliriz. Arkadaş oldukları için birbirlerine sevgi ve saygı gösterdiklerini görebiliyoruz. Sorumluluklarının bilincindeler bu yüzden bu metinde sorumluluk değerini de görebilmekteyiz. Demet, Nadia'ya akbili nasıl kullanabileceğini anlatıyor. Nadia'ya bilgi vererek ona yardım etmeye çalışıyor. Bu da onda yardımseverlik değerinin olduğunu gösteriyor.

Sayfa 16’da bulunan İçimdeki Türkiyem okuma metni 1. Ünite de yer almaktadır ve yeni bir şehirde hayat konusunu işlemiştir. Kitabın üçüncü okuma metnidir.

İÇİMDEKİ TÜRKİYEM

Uçak, İstanbul’a indi. Tarih: 4 Aralık 1990. Delhi’den sonra karşımıza bambaşka bir şehir çıktı.

Temiz sokaklar, muhteşem deniz havası, tarihî binalar ve modern binalar... İstanbul... Burası benim yeni yuam.

İstanbul’daki ilk günümde, binaların birbirine “yapışık” hâli dikkatimi çekti. Farklı tarzlardaki tarihî ve modern binalar iç içeydi ve renk uyumundan uzaktı. Bunu çok yadırgadım. Ezan sesini, hayatımda ilk kez Türkiye’de duydum. İçeriğini, anlamını ve fonksiyonunu bilmiyordum ama o ses büyüleyiciydi. Dinlerken çok heyecanlandım.

Türkiye’de pazarı ilk kez Beyoğlu civarında gördüm. Çok büyük, kalabalık ve gürültülüydü. Bu kalabalığı görüp “Buradaki halk çok zengin.” diye düşündüm. Çok sonra anladım ki insanlar ucuzluğu için pazardan alışveriş yapmayı tercih ediyorlardı.

İstanbul’daki ilk akşam yemeğinde, “Belki bir kelime anlayabilirim.” diye herkesi dikkatle dinliyordum. Nihayet o kelimeyi buldum! “Ben” kelimesini çok sık kullanıyorlardı. Bu kelime, Özbekçe “men” kelimesine benziyordu. Fakat garip bir durum vardı, herkes “men” yerine “ben” diyordu. Ben de kendi kendime “Hiçbiri ‘men’ diyemiyor.” diye düşündüm. İşte Türkçe ve Türkiye serüvenim “ben” kelimesiyle başladı.

Günlük Türkçeyi yavaş yavaş öğreniyordum. Renk ve sayı isimleri bir dilin en temel kelimeleriydi. Başka bir dilde, ilginç sebze adlarını tanıyordum. Yer elması ve pırasanın tadını hiç sevmemişim. “Yemek” adının ve “yemek” fiilinin anlamlarını öğrendim. Böylece “yemek yemek” gibi garip bir ifadeyle tanıştım. Bunları öğreniyordum ama uzun zaman hiç konuşamadım, sustum. Sonraları ise konuşmak için çok uğraştım.

Bugün, bu satırları Türkçe ile ve sevgiyle yazabiliyorum. Türkiye’yi çok seviyorum ve artık 4 Aralık benim bayramımdır.

Şekil 4.3: İçimdeki Türkiyem okuma metni

Tablo 4.3: İçimdeki Türkiyem okuma metnindeki değerler

Adalet	+
Dostluk	+
Dürüstlük	+
Özdenetim	+
Sabır	
Saygı	+
Sevgi	+
Sorumluluk	
Vatanseverlik	+
Yardımseverlik	

Bu metinde Özbekli bir kadının İstanbul' a gelişinden ve alışma sürecinden bahsediliyor. İstanbul'daki güzelliklerden bahsederek adil davranıyor, İstanbul'un olumlu ve olumsuz özelliklerinden bahsediyor. İstanbul için adaletli yorumlar yapıyor. İstanbul'a uyum konusunda ilk zamanlar zorlansa da sonraki zamanlar İstanbul'u seviyor. Bu sebepten İstanbul' u bir dost gibi görüyor diyebiliriz. Sevmediği yemeklerden bahsederken dürüst bir şekilde söylüyor. İstanbul'da geçirdiği süre zarfında Türkçe bilmediği için ilk zamanlar sabırlı ve kendini denetlediği bir şekilde konuşmuyor, susuyor ve insanları gözlemliyor. Bu da onun özdenetim ve sabır değerlerine sahip olduğunu gösteriyor. Türkçe konuşmayı öğrendikten sonra Türkçeye ve Türkiye'ye karşı büyük bir sevgi ile saygı besliyor. İlk zamanlar Özbekçe ile Türkçeyi karşılaştırıyor. Bu da bize kendi vatanına ait olan dilini sevdiğini doğal olarak da vatanını sevdiğinin sonucunu veriyor. Bu sebepten de onda vatanseverlik değerinin olduğu sonucuna ulaşıyoruz.

Sayfa 25’de bulunan İş Hayatındaki Roller okuma metni 2. Ünite de yer almaktadır ve iş hayatı konusunu işlemiştir. Kitabın dördüncü okuma metnidir.

İŞ HAYATINDAKİ ROLLER

Herkes iyi bir işte, iyi bir maaşla çalışmak ister. İş yerinin yakın olmasını, ... uygun olmasını ve nazik patronlarının olmasını herkes ister. Ama bunları isterken “Benim bu işyerine nasıl bir faydam olacak?” sorusunu aklımızdan bile geçirmeyiz. Sadece maaşımızı zamanında ödemelerini, izin günlerimizin sayısını ve ofiste ki rahatımızı düşünürüz.

Beş yıllık özel sektördeki çalışmalarım bana şunu öğretti: “Hiçbir iş korkunç değildir.” Eğer kendinize ve becerinize güveniyorsanız her zaman, her yerde başarılı olabilirsiniz.

İş yerimde birçok farklı kişilik ile karşılaştım ve mesai arkadaşlarımı sürekli inceledim. Şimdi kısaca bu kişilik özelliklerinden bahsetmek istiyorum.

Etkisiz eleman: Sadece yapar, başka hiçbir işe karışmaz. Aslında bir ofis için çok uygun biridir, zararı yoktur fakat çok yararı da yoktur.

İngiliz anahtarı: Kendi işlerini yapar, diğer işlere de yardım eder. İngiliz anahtarı gibidir. O olmayınca her şey eksik olur.

Memnuniyetsiz: İş yerinden, patronundan, ... , çok çalışmaktan sürekli şikâyet eder. Ama işi bırakmaya cesaret edemez. Yıllarca orada çalışır. Mutsuzdur, etrafını da mutsuz eder.

Kurnaz: Kendi işlerini başkasına yaptırır, sonra da “Ben yaptım.” der.

Korkak: Bir işten sadece o sorumludur. Her zaman yerini kaybetmekten korkar. İşinin püf noktalarını kimse ile paylaşmaz. Herhangi bir sebeple iş yerinden uzaklaşınca insanların onu aramasını ister. İşini kimseye istemez çünkü koltuğunu başkasına vermek istemez.

İdeal: Mesai saatleri onun için önemli değildir. Her işten anlar, başarılıdır. İnsanlar onun her işinden memnundur.

İş hayatında sürekli bu kişilik özellikleri ile mümkün. Bu tanımlar bazı insanları memnun, bazı insanları rahatsız edebilir. Fakat asıl önemlisi bizim performansımızdır.

Şekil 4.4: İş hayatındaki roller okuma metni

Tablo 4.4: İş hayatındaki roller okuma metnindeki değerler

Adalet	+
Dostluk	
Dürüstlük	+
Özdenetim	+
Sabır	+
Saygı	
Sevgi	
Sorumluluk	+
Vatanseverlik	
Yardımseverlik	

Bu metinde bir iş yerinde çalışan çeşitli kişisel özelliğe sahip insanlardan bahsedilmektedir. Herkesin iyi bir işte iyi bir maaşla çalışmak istediğini fakat “Benim bu işe faydam ne kadar, gerçekten hak ediyor muyum? “ sorularını kendilerine sormaları gerektiğinden bahsediyor. Yani aslında insandaki adalet duygusunu sorgulamasını ve bencilce davranışlar sergilememesi gerektiğinin sonucunu çıkartıyoruz. İnsanın işinde ne kadar faydasının olduğunu sorgulayıp tarafsız bir şekilde bu soruya cevap verebilmesi kendisine olan dürüstlüğün sonucudur. Bu sorulara objektif cevaplar verip eksikliklerinin olduğu noktalarda kendisini o konularda sabırla ve istikrarla geliştirmesi de özdenetimli olmanın sonucudur. İşini layıkıyla yapması ise sorumluluk sahibi olmanın sonucudur.

Sayfa 29’da bulunan Yoğurdun Steve Jobs’u okuma metni 2. Ünite de yer almaktadır ve başarı öyküleri konusunu işlemiştir. Kitabın beşinci okuma metnidir.

YOĞURDUN STEVE JOBS’U

Dergilerin ve gazetelerin ekonomi sayfalarındaki başarı hikâyelerini bilirsiniz. Hamdi Ulukaya (39)’nın da ilginç bir başarı hikâyesi var. Üstelik başarı hikâyesi çok da renkli. O dedesi ve babası ile yaz aylarında yaylaya çıkıp koyun güdüyordu ve o zamanlar hayat hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Lisedeyken Amerika’yı merak etmeye başladı ve bir süre sonra Amerika’ya gitti. Şimdi o Amerika’nın en başarılı 10 iş adamından biri.

*** Babanız çiftçilik yapıyormuş. Ona yardım ederek büyümüşsünüz. Çocukluğunuz nasıldı?**

Ben kalabalık bir ailede, Fırat Nehri’nin kenarında küçük bir kasabada büyüdüm. Hayatım, dedemin yanında geçti. Ben onu örnek aldım. Söz tutmayı, insanlara güvenmeyi ve saygı duymayı ondan öğrendim. Babam çiftçiydi. Ben de yazları ona yardım ediyordum.

*** Amerika’ya gitmeye nasıl karar verdiniz?**

Dil öğrenmek istiyordum ve Long Island’a gittim. İlk gidişimde herkes gibi bocaladım, çok yalnız kaldım. Amerika’ya küçük bir sırt çantasıyla gittim, hiçbir şeyim yok sanıyordum ama ailem bana birçok deneyim ve bilgi vermiş. Başarılı olmak için her şeye sahipmişim.

*** İlk fabrikanızı da babanızın desteğiyle kurmuşsunuz.**

Beni ziyarete geldi. “Burada hiç güzel peynir yok, bizimkileri getirip sat.” dedi. Hemen bir-iki konteynir getirdik. Peynirleri sattık ve çok para kazandık. Ardından da bir fabrika kurduk.

*** Tam peynir işi iyi giderken bu defa da Chobani’yi kurup risk almışsınız.**

Yaradılışım böyle. Mutlaka çalışmam lazım. Chobani’yi kurma hikâyem de ilginçtir. Masamı toplarken elime bir kâğıt geldi. Üzerinde “Makinelilerle sabırlık yoğurt fabrikası” yazıyordu. Attım çöpe. Yarım saat sonra çöpün içinde kâğıdı aramaya başladım.

*** Ne oldu o yarım saat içinde?**

Karşıma bir fırsat çıktı ve bu fırsatı değerlendirdim. Bu yüzden o çöp kutusu hayatımın dönüm noktasıdır.

*** Geçenlerde Forbes dergisi sizin için “Yoğurdun Steve Jobs’u” diye bir başlık attı.**

O enteresan bir başlıktı. Ben ilk toplantımızda arkadaşlarıma “Biz gıda firması olabiliriz ama stratejilerimizi teknoloji firması gibi geliştirmeliyiz. Yenilikçi ürünlerimiz ve şaşırtıcı pazarlama yöntemlerimiz olmalı.” dedim. Bu, Apple’ın yöntemiyle aynıydı. Hâlâ da öyle. Yılda iki kez yeni ürünler çıkarırız, ambalajlarımızı yenileriz. Yeni ürünlerimizi son ana kadar açıklamaz ve tüketici ürünümüzü merak eder. Ee, ne demişler: “Her yığıldın ayrı bir yoğurt yiyişi vardır.”

Şekil 4.5: Yoğurdun Steve Jobs’u okuma metni

Tablo 4.5: Yoğurdun Steve Jobs’u okuma metnindeki değerler

Adalet	
Dostluk	
Dürüstlük	
Özdenetim	+
Sabır	+
Saygı	+
Sevgi	+
Sorumluluk	+
Vatanseverlik	+
Yardımseverlik	

Bu metinde Hamdi Ulukaya’nın ilginç başarı hikayesinden bahsediliyor. Hamdi Ulukaya sabırla çalışan, pes etmeyen ve kendini denetleyebilen bir insan. Bu sebepten sabır ve özdenetim değerlerinin onda bulunduğunu söyleyebiliriz. Çocukken dedesinin sayesinde saygı değerinin önemini kavramış ve bu değere hayatında büyük yer ayırmış. İşine verdiği önemden ve ailesine verdiği değerden dolayı sevgi değerinin de onun için önemli olduğunu söyleyebiliriz. Sorumluluk sahibi bir insan olmasından dolayı yeni kurduğu işlerinde kısa sürede başarı elde etmiş. Bu sebepten sorumluluk değerinin de onda var olduğunu söyleyebiliriz. Amerika’da kendi kültürü ve vatanı ile ilgili ürünleri oradaki insanlara tanıtmayı onun vatansever bir insan olduğunu gösteriyor.

Sayfa 32’de bulunan Meslek Seçimi okuma metni 2. Ünite de yer almaktadır ve meslekler konusunu işlemiştir. Kitabın altıncı okuma metnidir.

MESLEK SEÇİMİ

() Meslek seçimi, bireyin yaşamında çok önemlidir. Meslek seçmek aynı zamanda bir yaşam biçimini seçmektir. Bireyin yetenek, ilgi ve isteklerine göre meslek seçmesi onu başarılı ve mutlu yapar. Bir insan kendi özelliklerini düşünmeden rastgele seçim yaptığı zaman başarısız, mutsuz olur.

() Araştırmalara göre, birçok insan mesleğinden şikâyet ederken, pek az insan işini severek yapmaktadır. Bazı meslek eğitimlerinin uzun ve masraflı olması, gençlerin özgürce meslek seçimlerini engellemektedir. Rastlantılar, aile yapısı, ekonomik durum, çevre koşulları, bireysel özellikler, puan durumu vb. gibi etkenler de gencin meslek seçimini belirlemektedir.

() Bir gencin meslek seçiminde ailesinin çok büyük etkisi vardır. Aileler her zaman çocuklarının doktorluk, avukatlık gibi saygın bir meslek seçmelerini ister. Ailenin ekonomik düzeyi ile kültür düzeyi, gencin meslek seçimini

olumlu veya olumsuz yönde etkiler. Genellikle ekonomik ve kültürel düzeyi yüksek ailelerde gençler, yetenek ve ilgilerine göre meslek seçmektedir. Ekonomik ve kültürel düzeyi düşük aileler çocuklarının bol kazançlı moda meslekler seçmelerini isterler. Bazı aileler ise çocuklarının baba mesleğini yapmalarını ister.

() Özellikle ergenlik dönemi, meslek seçimini çok etkiler. Ergenlik döneminde özgüven eksikliği, kararsızlık, fizyolojik değişiklikler, macera yaşama isteği gibi özellikler, gençlerin meslek tercihlerini etkiler. Bu dönemde bilim adamı, astronot, pilot, hostes, artist, televizyoncu olma gibi istekler çok yaygındır. Bu nedenle uzmanlar, bu meslekleri “ergenlik meslekleri” adını vermektedirler. İnsanların büyük çoğunluğu için meslek seçimi bir sorundur. Uzmanlara göre, kişinin işini sevmesi ve işyerinde mutlu olması için kendi niteliklerine göre meslek seçmesi gerekir.

Şekil 4.6: Meslek seçimi okuma metni

Tablo 4.6: Meslek seçimi okuma metnindeki değerler

Adalet	
Dostluk	
Dürüstlük	+
Özdenetim	+
Sabır	
Saygı	
Sevgi	
Sorumluluk	+
Vatanseverlik	
Yardımseverlik	

Bu metinde dürüst ve açık bir şekilde insanların ergenlik döneminde yaptıkları yanlış meslek seçimlerinin sonuçlarından bahsediliyor. Yanlış meslek seçimlerinin sebeplerinden de bahsedilmiş. Sebeplerden biri puan durumu olarak ele alınmış. Puan durumu sebebi için sınav sürecinde verimli ve düzenli çalışma yaparak bireylerin özdenetimli olmaları gerektiğinin yorumunu yapabiliriz. Meslek seçiminden sonra bireylerin sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için mesleklerini sevmeleri ve kendi niteliklerine uygun meslek seçmeleri gerekmektedir.

Sayfa 40’da bulunan Sağlığın Anahtarı okuma metni 3. Üniteye yer almaktadır ve can boğazdan gelir konusunu işlemiştir. Kitabın yedinci okuma metnidir.

SAĞLIĞIN ANAHTARI

Son yıllarda moleküler tıp dalı büyük bir hızla ilerliyor. Bu sayede bilim insanları her türlü hastalığın nedenini ve **tedavisini** tek bir **hücreyi** inceleyerek belirleyebiliyor.

Bu çalışmalar sonucunda bilim adamları kilo almanın biyokimyasal nedenlerini bulmuşlardır. Vücudumuzdaki beyaz yağ hücreleri şişmanlama nedenlerinden biridir. Bu hücrelerin bazıları **hipertansiyona** ve kansere de sebep oluyor.

Bu bilgilerin ışığında Harvard Tıp Fakültesinden Dr. Walter Willet şunları söylüyor: “**Yağlar** problem değildir. Asıl şekerli içecek, patates, ekmek, marna, pirinç ve tatlıları az tüketmeliyiz. Bu sayede obezite, **şeker hastalığı**, hipertansiyon, kalp-damar ve felç hastalıkları gibi birçok hastalığı önleyebiliriz.”

Peki, bu hastalıklardan korunmak için neler yapmalıyız?

1. Her gün 2-3 litre **sıvı** almamız. Gün boyu bol su ve şekerli bitki çayları içebiliriz.
2. Akşam 20.00’den sonra hiçbir şey yememeliyiz, bol su içip hareket etmeliyiz.
3. Doğal ve mevsimsel **gıdaları** tüketmeliyiz. Besinler katkı maddeleri içermemelidir.
4. Özellikle sabah kahvaltılarımız bol protein, sağlıklı yağ ve sağlıklı karbonhidratlar içermelidir.
5. Şeker oranı düşük yiyecekler yemeliyiz.
6. Az az ve sık sık yememeliyiz. Günde 2-3 öğün yemek yemek sağlık için yeterlidir.
7. Öğünler arasında en az 4-5 saat geçmelidir.

Şekil 4.7: Sağlığın anahtarı okuma metni

Tablo 4.7: Sağlığın anahtarı okuma metnindeki değerler

Adalet	
Dostluk	
Dürüstlük	
Özdenetim	+
Sabır	+
Saygı	
Sevgi	
Sorumluluk	+
Vatanseverlik	
Yardımseverlik	

Bu metinde kronik hastalıklardan korunmak için yapılması gerekenlerden bahsediliyor. İnsanın zararlı yiyeceklerden vazgeçip sağlıklı ve doğal yiyecekler yemeye ve mutlaka günde 2-3 litre su içmeye dikkat etmeye çalışması ancak özdenetim değerinin insanda var olması sonucunda olabileceğini söyleyebiliriz. Özdenetim değerine sahip olan insanın aynı zamanda sabır değerine de sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bu metinde de insanın obezite olmamak için ve sağlıklı olabilmek için zararlı yiyeceklerden yememek konusunda sabır göstermesi gerektiğinin sonucunu çıkartabiliriz. Son yıllarda moleküler tıp dalının büyük bir hızla ilerlemesini sağlayan sorumluluk değerine sahip olan bilim adamlarıdır diyebiliriz.

Sayfa 43’de bulunan Yüz Yaşında Hala Dinç okuma metni 3. Ünite de yer almaktadır ve uzun ve sağlıklı yaşa konusunu işlemiştir. Kitabın sekizinci okuma metnidir.

YÜZ YAŞINDA HÂLÂ DİNÇ

Uzun ömürlü olmak... Bu özellik **genetik** mi yoksa yaşam koşullarına göre mi değişiyor? Araştırmacılar uzun yaşam genini buldular. Uzun ömürlü kişilerin tümünde ortak bir gen var. Bu gen herkesin uzun yaşamasını sağlayabilir. Peki, bu gerçekleşecek mi? Bunu zaman gösterecek ama genetik bilimi insan ömrünü 100 yıla çıkarmayı **hedefliyor**.

Bundan 100 yıl kadar önce ABD’de insanın ortalama **yaşam** süresi 47 yıldır. Günümüzde bu rakam ABD’de 80’e, Türkiye’de ise 72’ye ulaştı. Bundan 50 yıl sonra bu rakam 100’e ulaşabilir. Wikipedia’ya göre en uzun ömürlü kişi Jeanne Louise Calment adında bir Fransız kadındır: Bu kadın 122 yaşında ölmüş. Onun arkasından 120 yaşında ölen bir Japon ve 111 yaşında ölen bir ABD’li geliyor. Dünya genelinde 450 bin civarında 100 yaşın üstünde insan bulunuyor. Bu kişilerin %85’i ise kadın. Uzun yaşam konusunda ilk sırada ABD yer alıyor. Bunu 30 bin kişiyle Japonya **takip ediyor**.

İnsan **ömürünün** uzamasının en önemli sebeplerinden biri tıptaki **ilerlemeler**. Hatta gelecekte 74 yaşındaki bir kişi 45’inde görecek. Kadınlar 60’ından sonra anne olabilecek. Peki, uzun yaşamın sırrı için uzmanlar neler söylüyor? İyi ve az beslenme, listenin başında. İnsanlar diyet yaparak yaşlılık hastalıklarını **azaltıyorlar**. Bununla birlikte ileri yaşlarına rağmen vücutları daha **dinç** ve sağlıklı oluyor. Beyin fonksiyonları da bozulmuyor. Sonuç olarak kaliteli bir hayat yaşamak için biraz genetik şansa sahip olmak, biraz da sağlıklı yaşamak gerekiyor.

Uzun yaşam uzmanları ise “Günlük alışkanlıklarımızı ve yaşantımızı değiştirmemiz lazım.” diyor ve ekliyor: “Genetik bilimine ihtiyacımız yok. İyi ve az beslenerek uzun ömürlü olabiliriz. Şu bir gerçek ki dünyada uzun ömürlü insanların belli yeme içme alışkanlıkları ve hayat biçimleri var. Bu bize rehber olabilir.

Şekil 4.8: Yüz yaşında hala dinç okuma metni

Tablo 4.8: Yüz yaşında hala dinç okuma metnindeki değerler

Adalet	
Dostluk	
Dürüstlük	
Özdenetim	+
Sabır	+
Saygı	
Sevgi	
Sorumluluk	+
Vatanseverlik	
Yardımseverlik	

Bu metinde yüz yaşında olup fakat hala dinç olmanın sırrından bahsediliyor. Bu sır yaşam geninin bulunması ve tıptaki ilerlemeler. Tabi sadece bununla kalınmıyor. Bir diğer önemli etkenlerin ise iyi ve az beslenme olduğunu bu metinden çıkartabiliriz. Bu sayede insanlar yaşlılık hastalıklarından kurtuluyorlar. İnsanların yaşları ileri olmasına rağmen vücutlarının hala dinç ve sağlıklı olmasını sağlamaları tıbbi ilerlemeler dışında yediklerine ve içtiklerine dikkat ederek diyet yapmaları özdenetim değerine sahip olmalarındandır. Özdenetimli olan insanın sabırlı olması da aşıkardır. Uzmanların bu araştırmaları yaparak işlerini yapmaları sorumluluk değerine sahip olduklarını gösterir.

Sayfa 48’de bulunan Kristal Tedavileri okuma metni 3. Ünite de yer almaktadır ve alternatif sağlık konusunu işlemiştir. Kitabın dokuzuncu okuma metnidir.

KRISTAL TEDAVİLERİ

Sıkıntılarınız ve hastalıklarınız için yan etkisiz bir çare mi arıyorsunuz? Baş ağrısından ilaçsız kurtulmak mı istiyorsunuz? Stresli misiniz? Sinirli ya da endişeli misiniz? Bu soruların cevabını kristallerde bulabilirsiniz. Kristaller, minerallerden oluşur. Kristallerin şifalı etkilerini Eski Mısır’daki insanlar keşfetmiştir. Kristallerin etkileri renklerine, boyutlarına ve şekillerine göre değişmektedir. Örneğin; kırmızı taşlar hem enerji hem sakinlik verir. Mavi taşlar depresyondan kurtulmak için etkilidir. Sarı taşlar mide problemlerine, yeşil taşlar ise gözlere iyi gelir. Kristaller dünyasında yeniyseniz işte size küçük bir rehber:

Akik: Bedenimize sıcaklık hissi verir. Cilt hastalıklarına iyi gelir. Damarları kuvvetlendirir. Hamilelikte hem anne hem de bebeğin sağlığı için faydalıdır. Kemik ve dişleri korur. Sıkıntılı anlarda rahatlık verir. Cesaret verir, özgüveni artırır. Güç, keyif ve iyimserlik hissi verir.

Akuamarin: Bu taş eskiden denizciler kullanıyordu. Bu taş yaratıcılığı artırır. Böbrek ve karaciğeri güçlendirir, vücudu temizler. Bereket ve uğur taşıdır. İnsanlara cesaret ve güven verir. Sezgileri güçlendirir. Negatif enerjiden korur.

Ametist: Birçok kültürde kralliyet ailesi bu taş kullanılmıştır. Kötü düşünceleri dağıtır, beyni güçlendirir. Ametist eskiden çok değerli bir taştı. Brezilya’da büyük bir ametist madeni bulunduğundan sonra bu taş eski değerini kaybetmiştir.

Aytaşı: Özellikle kadınlar kullanır. Hormonları düzenler, doğurganlığı artırır. Lohusa kadınların sütünü artırır. Kramplara, bacak ve sırt ağrılarına iyi gelir. Oburluğu önler. Şefkat ve sempati duygularını artırır. Nazara karşı etkilidir. Rüyaların daha kolay hatırlanmasını sağlar.

Kuvars: Cep telefonu, telsiz ve bilgisayaradaki radyasyonu toplar. Konsantrasyonu sağlar. Negatif enerjiyi yok eder, pozitif enerjiyi toplar ve yorgunluğu iyi gelir.

Yeşim: İyi şans getirir. Böbrek hastalıklarını iyileştirir. Diş çürüğüne ve diş ağrılarına iyi gelir. Korku ve endişeyi uzaklaştır, huzur ve güven verir. Akıl, cesaret ve adalet duygusu kazandırır. Özellikle konuşmacılar ve öğretmenlerin kullanması gerekir.

Şekil 4.9: Kristal tedavileri okuma metni

Tablo 4.9: Kristal tedavileri okuma metnindeki değerler

Adalet	
Dostluk	
Dürüslük	+
Özdenetim	
Sabır	
Saygı	
Sevgi	
Sorumluluk	
Vatanseverlik	
Yardımseverlik	

Bu metinde kristal taşlardan, onların hangi hastalıklara ve nelere iyi geldiğinden bahsedilmektedir. Kristallerin minerallerden oluştuğuna ve onların şıfalı etkilerini Eski Mısır'daki insanların keşfettiğine değinilmiştir. Metni yazan kişinin taşlar hakkında olumlu ve olumsuz bilgiler vermesi onda dürüslük değerinin olduğunu gösterir diyebiliriz.

Sayfa 56 ve 57’de bulunan Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir okuma metni 4. Ünite de yer almaktadır ve öğrenme tarzları konusunu işlemiştir. Kitabın onuncu okuma metnidir.

HERKES AYNI ŞEKİLDE Mİ ÖĞRENİR?

Günümüzde IQ, başarılı olmak için çok önemli bir ölçüt değil. Dünyanın en üretken kişileri IQ sınavlarından düşük puanlar almışlar. Düşük IQ puanları sebebiyle bu insanlara zeki diyemiyoruz. O zaman **onları** kendi alanlarında ne bu kadar başarılı yapıyor? Bu başarılı insanların zekâsını, beceri alanlarına göre yeniden tanımlamak gerekir. Çünkü her insan farklı bir şekilde kendini ifade eder. Bir müzisyen beste yaparak, bir tiyatrocu rol yaparak, bir ressam resim yaparak kendini ifade eder.

O halde zekâ sadece tek çeşit değildir, farklı türleri vardır:

- 1. Sözel - Dilsel Zekâ**

Dili ustalık ile kullanırlar. Çok sayıda kelime bilirler. Bu insanlar yabancı dilleri de kolaylıkla öğrenirler. İyi yazarlar. Uzun hikâyeler ve fıkralar anlatırlar. İsimler, yerler ve tarihleri hatırlayabilirler. Tekerlemeleri ve kelime oyunlarını severler; dinleyerek daha iyi öğrenirler.
- 2. Mantıksal - Matematiksel Zekâ**

Mantık kurallarına, neden - sonuç ilişkilerine dikkat ederler. Yeni bilgileri sınıflara ayırarak ve genelleme yaparak öğrenirler. Olaylar hakkında çok soru sorarlar. Soyut düşünebilirler, bilgiler arasında bağlantılar kurarlar. Bulmaca çözmeyi; satranç, dama gibi strateji oyunları oynamayı severler.
- 3. Görsel – Mekânsal Zekâ**

Renk, çizgi, şekil, uzay ve **bunlar** arasındaki ilişkilerle ilgilenir. Renklerle ve resimlerle çalışarak en iyi şekilde öğrenirler. Ha-

Şekil 4.10: Herkes aynı şekilde mi öğrenir okuma metni

ritaları, çizelgeleri, tabloları; yazılı metinlerden daha kolay okurlar. Yaşıtlarına göre daha çok hayal kurarlar. Resim yapabilirler. Film, slayt gibi görsel malzemeyi tercih ederler. Resimli yayınlardan hoşlanırlar. Daha önce gittikleri yerleri kolay hatırlarlar.

4. Bedensel - Kinestetik Zekâ

Koordinasyon, denge, güç, esneklik ve hız gibi bazı fiziksel özellikleri gelişmiştir. Yaparak, yaşayarak, dokunarak ve hareket ederek daha iyi öğrenirler. Duygularını vücut diliyle ifade ederler. El becerileri iyidir. İnsanlara, canlı ve cansız varlıklara dokunmaktan hoşlanırlar. Bir yerde uzun süre kaldıkları zaman hareket etmeye ihtiyaç duyarlar.

5. Müziksel - Ritmik Zekâ

Müziğe ve sese özel ilgi duyarlar. Ritim, melodi ve müzikle daha iyi öğrenirler. Şarkıların melodilerini çok iyi hatırlar, güzel şarkı söyleyebilirler. Sık sık elleri ve ayakları ile ritim tutarlar. Müzikli bir ortamda daha verimli çalışırlar.

6. Kişisel - İçsel Zekâ

Kendilerini objektif olarak değerlendirebilirler. Güçlü ve zayıf yönlerinin farkındadırlar. Olaylara gerçekçi yaklaşır. Amaçları ve davranışları birbiriyle uyumludur. Özgürlüğü severler. Bireysel çalışırken daha başarılıdır. Kendilerine her zaman güvenirlir.

7. Kişilerarası - Sosyal Zekâ

İnsanların seslerine, jest ve mimiklerine dikkat ederler. İnsanların farklı özelliklerini görerek **onları** analiz edebilir, yorumlayabilirler. Problemleri arkadaşlarına her zaman yardım ederler. İnsanlara selam verir, onların hatırlarını sorar, **onları** önemserler. Bir şeyi başkalarıyla işbirliği yaparak ve başkalarına öğretmek daha iyi öğrenirler.

Şekil 4.11: Herkes aynı şekilde mi öğrenir okuma metninin devamı

Tablo 4.10: Herkes aynı şekilde mi öğrenir okuma metnindeki değerler

Adalet	
Dostluk	
Dürüstlük	
Özdenetim	+
Sabır	+
Saygı	
Sevgi	
Sorumluluk	+
Vatanseverlik	
Yardımseverlik	

Bu metinde tek çeşit zeka olmadığından ve zekanın türlerinin olduğundan bahsedilmektedir. Başarılı olmak için IQ' nun artık önemli bir ölçüt olmadığından ve aksine dünyanın en başarılı insanların IQ testlerinden düşük puan alanlar olduklarından bahsediliyor. Bu sebepten bu insanların beceri alanlarının tanımlanabilmesi için onlara küçük yaşlardan itibaren sabırla her alana yönelik değerlendirmeler ve çalışmalar yapılabilir. Bu değerlendirme ve çalışmalara katılan insanlar ise çalışmalar sırasında sabırla çalışmaları yapmalı, yaptığı çalışmalar konusunda kendini yetenekleri doğrultusunda eleştirmeli ve kendi yapabildikleri ve yapamadıklarını ayırt ederek kendine sınırlar çizmeli kısaca kendini denetleyerek hangi beceri alanında yeteneği ve ilgisi varsa bunu bulabilmelidir. Bu sebepten özdenetim değerini çok iyi kullanmalı ve hangi zeka türünde başarılı olduğunu saptamalıdır. Yetenekli olduğu zeka alanında ise çalışmalar yaparken yaptığı çalışmalarda sorumluluk değerini kullanarak işini iyi bir şekilde yapmalıdır.

Sayfa 60’da bulunan Türkçe Farklı Bir Dil okuma metni 4. Üniteye yer almaktadır ve eğitim haberleri konusunu işlemiştir. Kitabın on birinci okuma metnidir.

TÜRKÇE FARKLI BİR DİL

Orta Doğu Teknik Üniversitesi diller üzerine bir araştırma yaptı. Bu araştırmaya göre, insan beyni Türkçe cümleleri anlamak için diğer dillerin aksine iki kez işlem yapıyor. İnsanlar, dillerini kullanırken beynin birçok bölümünde karmaşık işlemler gerçekleşiyor. Bilim adamları artık bazı teknikler sayesinde insanların beynindeki dil işlemlerini tanımlıyor. Günümüzde bilim adamları beyin dilbilim çalışmalarına önem veriyor. Geçen yıl ODTÜ beyin dilbilim çalışmaları için bir laboratuvar kurdu. Bu laboratuvar da bilim adamları insanların dili öğrenme ve kullanma süreçlerini açıklamaya çalışıyor.

Bu çalışmalara göre Türkçe konuşma ve dinleme sırasında insan beyni diğer dillerden farklı olarak daha fazla işlem yapıyor. Bu fazla işlemler İngilizce ve Almancada yok. Bunun sebebi Türkçenin gramer yapısı. Türkçede fiillerin cümlenin sonunda yer alması ve Türkçenin sondan eklemeli bir dil olması nedeniyle, kişi cümleyi anlamak için onu baştan sona kadar aklında tutuyor. Fiili okuduktan sonra cümleyi beyninde tekrar ediyor. İngilizcede bu durum yok. Bu durum Türkçe ve diğer Avrupa dilleri arasında bir fark yaratıyor.

Şekil 4.12: Türkçe farklı bir dil okuma metni

Tablo 4.11: Türkçe farklı bir dil okuma metnindeki değerler

Adalet	
Dostluk	
Dürüstlük	+
Özdenetim	
Sabır	+
Saygı	+
Sevgi	
Sorumluluk	
Vatanseverlik	+
Yardımseverlik	

Bu metinde dürüst bir şekilde Türkçe'nin diğer dillerden farklı olduğundan bahsedilmiştir. İnsanların dillerini kullanırken beynin birçok bölümünde karmaşık işlemler gerçekleştirdiğinden bahsediliyor. Türkçe konuşma ve dinleme sırasında insan beyninin diğer dillere nazaran daha fazla işlem yaptığına değiniliyor. Türkçe'nin sondan eklemeli bir dil olması sebebiyle kişinin cümleyi anlamak için onu baştan sona kadar aklında tuttuğundan ve fiili okuduktan sonra cümleyi beyinde tekrar ettiğinden bahsedilmektedir. Bu da bize insanın Türkçe öğrenirken sabırlı olması gerektiğini ve bu değeri iyi bir şekilde kullanması gerektiğinin sonucunu veriyor. Diller arasındaki farklılıklara rağmen ana dilden farklı bir dil öğrenirken saygı değeri çok önemlidir. Çünkü insan farklı kültürlerle saygı duyması gerektiği gibi farklı dillere de saygı duymalıdır. Türkçeden bahsediyor olması ise vatanseverlik değeriyle ilişkilidir.

Sayfa 63’de bulunan Vazgeçmek İçin Çok Erken okuma metni 4. Ünite de yer almaktadır ve her yaşta eğitim konusunu işlemiştir. Kitabın on ikinci okuma metnidir.

VAZGEÇMEK İÇİN ÇOK ERKEN

Bugün her şeye yeniden başlayın. Bugünkü planlarınız geleceğiniz için önemli. Geçmişteki hatalarınızı düzeltebilirsiniz. **Bunu** bilmek size güç kazandıracaktır.

Her kötü olayın içinde içinde mutlaka iyi bir mesaj vardır. Örneğin “Bugüne kadar hiçbir işte neden başarılı olamadım?” diye düşünüyorsanız kendinize şu soruları sorun: Ben bu iş yerlerinde neler öğrendim? Bundan sonra ne yapmam gerekir? Kendimi geliştirmek için neler yapmalıyım? Acaba bu işler benim için gerçekten de doğru işler miydi? Eğer kötü ilişkiler yaşadıysanız kendinize şu soruları sorun: Ben **bunlardan** işe yarar ne öğrendim? Her kötü anıdan ders alarak geleceğe daha güçlü bakabilirsiniz. Bugün başarılı ve mutlu insanların sırrı budur. **Onlar** yapabildiyse siz de yapabilirsiniz.

Başlamak için geç değil, vazgeçmek için çok erken. Bunu fark ederseniz her şey daha kolay yapacaksınız. 28 yaşında birisi üniversite okumak ya da yeni bir işe başlamak için çok geç diye düşünürken, bugün başka birisi 40 yaşında üniversiteye başlıyor. Bugün 40 yaşında birisi evlenmek için çok geç diye düşünürken, başka birisinin bugün 50 yaşında çocuğu oluyor. 30 yaşında birisi için zayıflamak imkânsızken, bugün 45 yaşında birisi 40 kilo veriyor. Bu örnekler bitmez. Bu insanların aralarındaki fark nedir? Tek fark hayata bakış açılarıdır. Bazı insanlar “Artık çok geç. Ben yapamam.” diye düşünürken, bazıları “Başka neler yapabilirim?” diye hayal eder.

Siz de “Bugün neler yapabilirim?” diye güne başlayabilirsiniz. Şimdi aynaya bakın ve gülümseyin hayata, gülümseyin kendinize. Sevgi ve sağlıkla ilerleyin.

Şekil 4.13: Vazgeçmek için çok erken okuma metni

Tablo 4.12: Vazgeçmek için çok erken okuma metnindeki değerler

Adalet	
Dostluk	
Dürüstlük	
Özdenetim	+
Sabır	+
Saygı	
Sevgi	
Sorumluluk	+
Vatanseverlik	
Yardımseverlik	

Bu metinde bugünkü planlarımızın geleceğimiz için çok önemli olduğundan ve bunu bilmenin geçmişteki hatalarımızı düzeltmek için bir yol olduğundan bahsedilmektedir. Her kötü olayın içinde bile mutlaka iyi bir mesajın olduğuna değinilmiştir. Bu sebeptendir ki bugün için yaptığımız planları kendimizi denetleyerek yani özdenetim sahibi bir insan olarak yapmalı geleceğimiz için ince eleyip sık dokumalıyız. Bir şeylere başlamak için geç değil vazgeçmek için erken diyerek pes etmeden sabırla çalışmamız gerektiğine değinilmiştir. “Ben bu işlerde neler öğrendim?”, “Kendimi geliştirmek için neler yapmalıyım?”, “Bugün neler yapabilirim?” gibi soruları insan kendisine sorarak sorumluluk duygusunu geliştirebilir

Sayfa 70’de bulunan Keşke Oynayalım mı okuma metni 5. Ünite de yer almaktadır ve insan hayalleriyle yaşar konusunu işlemiştir. Kitabın on üçüncü okuma metnidir.

“KEŞKE” OYNAYALIM MI?

Bu sabah yine yatıyorum ve hayal kuruyorum. Evet, ben bunu genellikle sabah saatlerinde yapıyorum. Çünkü beynim bu saatlerde çok iyi çalışıyor. Hep bu sabahları oluyor. Çok eğlenceli bir oyunla güne başlıyorum

Oyunun adı “Keşke”...

Keşke şimdi birileri kocaman bir bardak portakal suyu ile kahvaltımı getirse... Tepside bir gül olsa...

Ya da keşke; şu an evimin içerisinden güzel bir müzik sesi gelse ve ben de gülümseyerek gözlerimi açsam. Birileri bana bu sürprizi yapsa.

Ya da keşke; şimdi bir vapurda olsam. Gözlerimde tebessüm ile martılara simit atsam.

Keşke kapı çalsa, o gelse...

Keşke telefon çalsa, o arasa...

Keşke internete girse, ve bana e-posta yollasa...

Keşke ben daha genç olsam, on yedi yaşında mesela...

Keşke daha da geçmişe gitsem, bir parkta, bir salıncakta çocuk olsam...

Keşke annem gelse ve bana süt ısıtsa.

Sihirli bir el evimi temizlese keşke...

Bu “keşke”ler herkeste türlü türlü. İnsanlar ilk önce hayallerden yola çıkarlar, sonunda kendilerini bambaşka yerlerde bulurlar. Bir kaç dakika veya daha fazla... Ama güzeldir “keşke” demek ve hayaller kurmak.

Keşke bir kuşun sırtına binsem, nereye gitmek istesem beni oraya götürse. Onlar bir bir benim başımda uçsalar.

Şimdi kalksam, gitsem ona, “ Aç kollarını!” desem.

Hayır, hayır. Diyemem. Bu sadece bir hayal.

Bu yazımın altına, yorumlar kısmına herkes keşkesini yazsa...

Yazı büyüse, keşkeler çoğalsa, çocuklar gibi oynasak mesela...

Ne dersiniz sizinle “keşke” oynayalım mı?

Şekil 4.14: Keşke oynayalım mı okuma metni

Tablo 4.13: Keşke oynayalım mı? Okuma metnindeki değerler

Adalet	
Dostluk	+
Dürüstlük	+
Özdenetim	
Sabır	
Saygı	
Sevgi	
Sorumluluk	
Vatanseverlik	
Yardımseverlik	

Bu metinde metni yazan kişinin hayallerinden ve onlarla ilgili oynadığı keşke oyunundan bahsedilmektedir. Herkesin keşkesinin türlü türlü olduğuna ve insanların hayallerinden sonra kendilerini bambaşka yerlerde bulduklarına değinilmiştir. Metni yazan kişi metni okuyan kişilerinde bu oyunu oynamasını istiyor. İsterken de arkadaşça ve sanki yıllardır tanıdığı bir dostuna söylemiş gibi söylüyor. Bu da onda dostluk değerinin olduğunu gösteriyor diyebiliriz. Hayallerinden dürüstçe bahsediyor olması onun dürüstlük değerine sahip olduğunu gösterir.

Sayfa 74’te bulunan Pişmanlıklarınızdan Kurtulun okuma metni 5. Üniteye yer almaktadır ve son pişmanlık fayda etmez konusunu işlemiştir. Kitabın on dördüncü okuma metnidir.

PIŞMANLIKLARINIZDAN KURTULUN

Hepimiz çok stresliyiz. Bu yüzden hiç birimiz mutlu değiliz. Kafamızdaki düşünceler yüzünden, bırakın gülmeyi, gülümseyemiyoruz bile!

Bu hafta, olaylara farklı bir açıdan bakalım ve geçmişimiz hakkında düşünelim. Yani bu haftayı vicdan muhasebesi yapmaya ayıralım. Özetle; bu hafta bu köşede olağanüstü detoks (geçmişin zararlı toksinlerinden kurtulma günü) ilan ediyorum!

Bu hafta stresten kurtulmak için Hint felsefesinin dört altın kuralını deneyelim diyorum...

İşte o 4 altın kural:

1. Kural: “Hayatımızdaki kişiler, doğru kişilerdir. Bunun anlamı şudur, hayatımızda kimse ile tesadüfen karşılaşmıyoruz. Etrafımızdaki herkesin hayatımızda bulunma nedeni vardır; ya bizi bir yere götürürler ya da bize bir şey öğretirler.

Etrafımızdaki kişileri düşünelim... Neden hayatımızdalar?

Hepimiz hayatımızda, mutlaka bazı insanları tanıyıp pişman olmuşuzdur. Onlar bizi üzer, öfkeliendirir, yine de bazen onları özleriz...

Her şeye rağmen şükretmeliyiz. Niye mi? Çünkü hayattan birçok şeyi onlar sayesinde öğreniriz. Bazen de sayelerinde hedeflerimizi ve planlarımızı değiştiririz... Hani bir söz vardır: Kötü komşu, insanı mal sahibi yapar.

2. Kural: Ne yaşadysak o artık bitti. Bundan sonra onu değiştirmemize imkân yok. “Daha çok çalışsaydım başarırdım.”, “Keşke oraya gitmeseydim.” gibi bir cümleler anlamsızdır. Çünkü o artık bitti ve biz geçmişini geri getiremeyiz. Gereksiz yere pişmanlıklarla, “keşke”lerle ve “acaba”larla kendimizi üzmemeliyiz. Geçmişteki kötü olayların içimizi kemirmesine izin vermemeliyiz. Yani dünümüz için bugünümüzü feda etmemeliyiz.

3. Kural: Her şeyin başlama zamanı, doğru andır. Her şey doğru anda başlar, ne erken ne de geç. Hayatımızda yeni bir şeyler olmasına hazırsak, o da başlamaya hazırdır.

Anahtar kelimelerimiz: Sabır, doğru zaman ve inanmak...

4. Kural: Bir şey bittiyse bitmiştir. Bu kadar basittir. Hayatımızda bir şey sona ererse, bu bizim yeni bir şeye başlamamızı sağlar. Bu yüzden serbest bırakmak, gitmesine izin vermek ve geleceğe doğru bakmak daha iyidir.

Bu tam da bizdeki “Allah bir kapıyı kapatırsa, ötekini açar.” durumudur.

Bazı durumları kabul etmek öyle kolay olmayabilir; ama yine de insan buna odaklanmalı, sürekli geçmişini düşünerek kendini üzmemelidir. Zor olsa da yapmalı bunu!

Her neyse, şimdi geçmişe “Hoşça kal!” yarınlara “Merhaba!” deme zamanı!

Şekil 4.15: Pişmanlıklarınızdan kurtulun okuma metni

Tablo 4.14: Pişmanlıklarınızdan kurtulun okuma metnindeki değerler

Adalet	
Dostluk	
Dürüstlük	
Özdenetim	+
Sabır	+
Saygı	
Sevgi	
Sorumluluk	+
Vatanseverlik	
Yardımseverlik	

Bu metinde hepimizin çok stresli olduğundan ve bu yüzden de hiçbirimizin mutlu olmadığından bahsedilmektedir. Ne yaşadysak onun artık bittiğinden ve bundan sonra onu değiştirmemize imkânın olmadığına değinilmektedir. Bundan dolayı dünümüz için bu günümüzü feda etmemeliyiz diyerek bazı durumları kabullenmemiz ve geçmişe takılmadan önümüze bakmamız gerektiğine değinilmektedir. Burdan da insanın keşkelerle ve acabalarla kendisini üzmemesini, strese sokmamasını; kendini denetleyerek yani özdenetim değerini kullanarak önüne bakmasını, geleceğe odaklanması gerektiği sonucunu çıkartabiliriz. Metinde değinilen ve üzerinde durulan bir başka değer olan sabırda şu cümleyle ifade edilmiştir: Her şeyin başlama zamanı, doğru andır. Her şey doğru anda başlar, ne erken ne de geç. Hayatımızda yeni bir şeyler olmasına hazırsak, o da başlamaya hazırdır. “Anahtar kelimelerimiz: sabır, doğru zaman ve inanmak.” diyerek de açık açık sabır değerinin önemine değinilmiştir. Metinde insanın vicdan muhasebesi yapması gerektiğinden bahsedilmiş. İnsanın vicdan muhasebesini iyi bir şekilde yapabilmesi için öncelikle sorumluluklarını bilmesi gerekmektedir. Çünkü sorumluluk değerine sahip olan insanlar hangi iş için ne yapması gerektiğini bildikleri için kendilerini objektif bir şekilde değerlendirebilirler.

Sayfa 79’da bulunan Murphy Kanunları okuma metni 5. Ünite de yer almaktadır ve eğer konusunu işlemiştir. Kitabın on beşinci okuma metnidir.

MURPHY KANUNLARI

Hepiniz hayatınızda mutlaka talihsiz olaylar yaşıyorsunuzdur; hatta bu olaylar ardı ardına geldiğinde sizi çıldırtmaya başlayabilir. Amerikalı mühendis Edward A. Murphy de kendi talihsizliklerinden yola çıkarak talihsizlik kanunlarını oluşturdu. Bir kaç ay içinde Murphy’nin kanunları insanlar arasında yayıldı ve bu kanunlar 1958’de de Webster’in sözlüğüne girdi. Zaman içinde pek çok kişi benzer terslikleri Murphy kanunu adı altında listeye ekledi, kurallar anonim oldu. Murphy kanunlarını karamsarlık üzerine kurmuştur ve gerçekten de yanlış bir cümlesi yoktur. Ben yanlışını bulmayı çok denedim ama yok sanırım.

İşte bunlardan bazıları:

Başarı daima yalnızken gelir, başarısızlık herkesin içinde.

Eğer bir şey yapmaya başlarsanız, mutlaka daha önce başka bir şey yapmanız gerekir.

Bir şeylerin ters gitme ihtimali varsa, ters gidecektir.

Bir şeyle fazla oynarsanız, onu bozarsınız.

Her şey iyi gidiyorsa mutlaka bir aksilik vardır.

Düşen bir nesneyi tutmaya çalışmayın, Bırakın düşsün, daha az zarar görecektir.

İnsanların hayalleri hayallerde kalır.

Bir işi ne kadar önceden planlarsanız, ters gitme olasılığı o kadar artar.

Bozuk bir alet tamirciye götürdüğünüzde çalışmaya başlar.

Diş ağrısı gece ve tatil gününde başlar.

Sigara dumanı içmeye doğru ilerler.

Yemeğe oturduğunuz zaman izlediğiniz TV programı reklama girer.

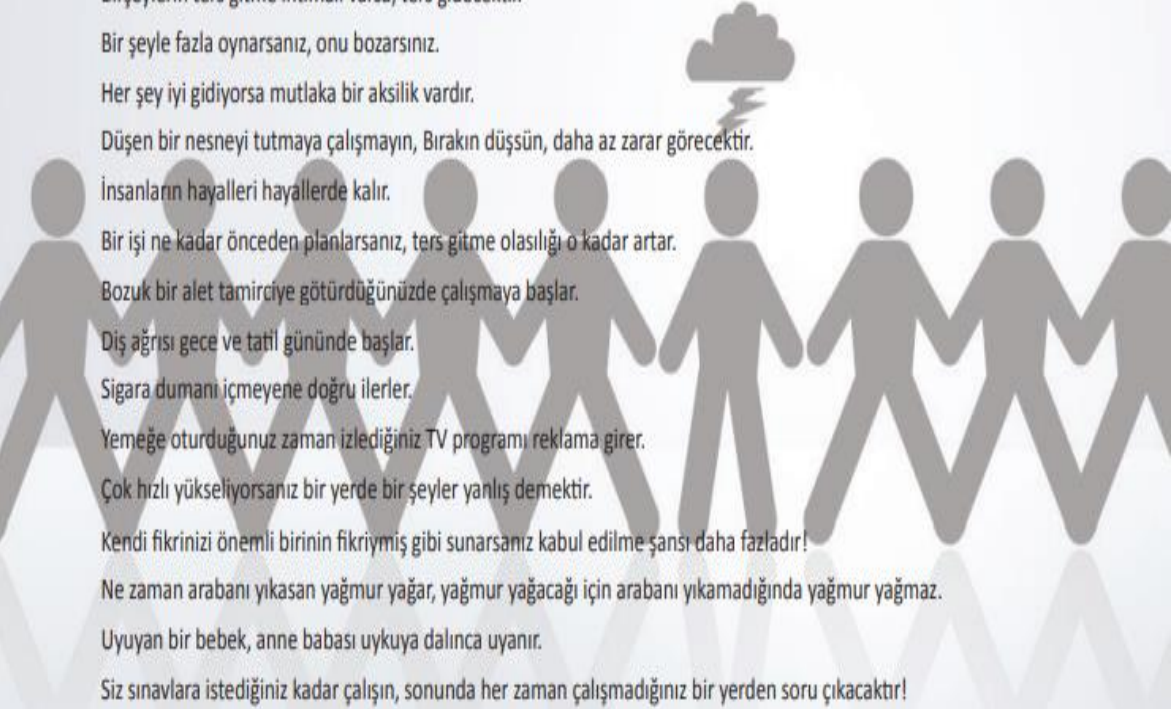
Çok hızlı yükseliyorsanız bir yerde bir şeyler yanlış demektir.

Kendi fikrinizi önemli birinin fikriymiş gibi sunarsanız kabul edilme şansı daha fazladır!

Ne zaman arabayı yıkasan yağmur yağar, yağmur yağacağı için arabayı yıkamadığında yağmur yağmaz.

Uyuyan bir bebek, anne babası uykuya dalınca uyanır.

Siz sınavlara istediğiniz kadar çalışın, sonunda her zaman çalışmadığınız bir yerden soru çıkacaktır!

Şekil 4.16: Murhpy Kanunları okuma metni

Tablo 4.15: Murhpy Kanunları okuma metnindeki değerler

Adalet	
Dostluk	
Dürüstlük	+
Özdenetim	
Sabır	
Saygı	
Sevgi	
Sorumluluk	
Vatanseverlik	
Yardımseverlik	

Bu metinde hayatımızda yaşadığımız talihsiz olaylardan ve bu olayların ardı ardına gelmesi sonucu yaşadığımız sıkıntılardan, streslerden kurtulmanın yollarını bulan Amerikalı Murphy'den ve onun oluşturduğu talihsizlik kanunlarından bahsedilmektedir. Murphy'nin kanunlarını karamsarlık üzerine kurduğunu ve kurduğu bu kanunların üzerine zamanla benzer tersliklerin oluşması sonucunda insanlar tarafından benzer kuralların listeye eklendiğine değinilmiştir. Metni yazan kişinin, Murphy'nin kanunlarında yanlış bulmaya çalıştığını fakat yanlış bulamadığını bizzat kendi ağzıyla söylemesi sonucu dürüstlük değerinin metni yazan kişide var olduğunu söyleyebiliriz.

Sayfa 87’de bulunan Öğrenci Evi okuma metni 6. Üniteye yer almaktadır ve arkadaşlık konusunu işlemiştir. Kitabın on altıncı okuma metnidir.

3 Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını uygun boşluklara yerleştirilim.

sipariş	paylaşma	doğurucu	sınav dönemlerinde
ev arkadaşı	temel gıda maddeleri		

ÖĞRENCİ EVİ

Üniversiteyi kazandıktan sonra bazı öğrenciler yurttan, bazı öğrenciler kiralık evlerde kalırlar ve ailelerinden uzakta yaşarlar. Ben de o öğrencilerden biriyim.

Daha sonra evin kirası, telefon, elektrik, internet faturaları, apartman aidatı gibi masraflar ailelerimize fazla gelmeye başlar. Bundan sonra iş başa düşer ve biz aramaya başlarız. Sonunda okul veya sınıf arkadaşlarından birilerini buluruz. Evimizi, sevgimizi onlarla paylaşıyoruz. Arkadaşlar arasında çok önemlidir. Her şeyi paylaşıyoruz.

Evdeki işler sırayla olur, sıradaki kişi köle gibi bütün işleri yapar. Temizlik, yemek, bulaşık... Yemek esnasında onu en az on kere mutfaka gönderebiliriz. O günkü köle, yemek yaparken mutfakta bir şeyler eksikse hemen markete gidip eksikleri tamamlar, zamanla yarışarak yemeği pişirir, bizler de yemeğin pişmesini bekleriz. O gün elimizi sıcak sudan soğuk suya sokmayız.

Ayın ilk haftası para var, huzur var demektir; dönerler, kebaplar sipariş ederiz. İkinci haftası özel soslu makarnalar, üçüncü haftası evdeki peynirlerle tostlar yaparız. Son haftasında ise her tür yumurta yemeğini pişiririz. Zaten öğrenci evlerinin yumurta ve patatestir. Bu ikisinin birleşiminden en az on çeşit yemek yapabiliriz. Bunlar öğrenci evlerinin temel yemekleridir. Yanında ekmekle tüketirsek daha olur. Para bittikten sonra ise sadece yumurta yeriz ve anlarız ki, bursu ya da harçlığı çabuk bitirmememiz gerekir. Bu yemek, biz öğrencilerin en güzel akşam yemeğidir. Çünkü öğlen yemeklerini daima üniversitenin yemekhanesinde yeriz.

Her öğrenci evinde mutlaka bir sakar vardır. O kişi ya çayı devirip bardağı kırar ya da yemeği yakar. Mutlaka bir kişi de ev işlerinden kaçır. Özellikle kesinlikle temiz tabak, çatal, kaşık kalmayınca kadar bulaşık yıkamayız.

Her sabah derse geç kalırız ve öğlen kalkıp okula yemek yemeye gideriz çünkü okulun yemeği daha ucuzdur.

Sınav dönemlerinde en önemli cümle “Bu gece yatmayacağım, ders çalışacağım. Beni rahatsız etmeyin.”dir. Gece yatmayız ama ders de çalışmayız.

Evin duvarları vize-final tarihleri, ilginç sözler, ev işleri listesi, harcama listesi gibi kağıtlarla süslüdür.

Öğrenci evinin, öğrenci misafirleri de çoktur. Gelmeden önce misafire “Bir kola al da içelim.” diye telefonla veririz.

Şekil 4.17: Öğrenci evi okuma metni

Tablo 4.16: Öğrenci evi okuma metnindeki değerler

Adalet	+
Dostluk	+
Dürüstlük	+
Özdenetim	+
Sabır	+
Saygı	+
Sevgi	+
Sorumluluk	+
Vatanseverlik	
Yardımseverlik	

Bu metinde üniversiteyi kazandıktan sonra bazı öğrencilerin yurtta bazı öğrencilerin ise kiralık evlerde kalmasından ve bu süreçte yaşadıkları durumlardan bahsedilmektedir. Metni yazan kişinin evdeki işlerin sırayla olduğuna değinmesi bu metinde adalet değerinin olduğunu gösteriyor. “Evimizi, sevgimizi ev arkadaşlarımızla paylaşıyoruz.” cümlesinden de dostluk, saygı ve sevgi duygusunun söz konusu olduğunu söyleyebiliriz. Metni yazan kişinin, sınav dönemlerinde “Bu gece yatmayacağım, ders çalışacağım. Beni rahatsız etmeyin.” cümlesinden sonra metnin devamında gece uyumadıklarını fakat ders de çalışmadıklarını söylemesi onda dürüstlük duygusunun olduğunu gösteriyor diyebiliriz. Metni yazan kişinin “Ayın ilk haftası para var, huzur var demektir; dönerler, kebaplar sipariş ederiz. İkinci haftası özel soslu makarnalar, üçüncü haftası evdeki peynirlerle tostlar yaparız.” demesi aslında onda ve arkadaşlarında özdenetim değerinin fazla olmadığını gösteriyor diyebiliriz. Özdenetim değerinin burada eksik olan bir değer olarak kabul edebiliriz. Evdeki işlerin sırayla olmasından ve işler sıra ile gerçekleştirilirken sıradaki kişiye köle gibi muamele etmeleri sonucunda sıradaki kişinin sabır göstererek her işi layıkıyla yerine getirmeye çalışması sorumluluk bilincinin olduğunu gösteriyor diyebiliriz. Bu sebepten bu metinde sabır ve sorumluluk değerinin de var olduğundan söz etmek mümkündür.

Sayfa 90 ve 91’de bulunan Türk Aile Yapısı okuma metni 6. Üniteye yer almaktadır ve aile ilişkileri konusunu işlemiştir. Kitabın on yedinci okuma metnidir.

TÜRK AİLE YAPISI

Türk toplumunda aile, kutsal bir kurumdur ve toplumun gelenek, görenek, dil, din ve diğer özelliklerini yansıtır. Aile, toplumun en küçük temel birimidir. Anayasamızın 41. maddesinde “Aile toplumun temelidir.” sözüyle de ailenin önemi vurgulanmıştır.

Aile deyince aklımıza anne ve baba ile onların çocukları gelir. Sosyal bilimciler aileyi “çekirdek aile” ve “geniş aile” olmak üzere iki bölüme ayırmaktadır. Çekirdek aile anne, baba ve çocuklardan oluşur. Ülkemizde yeni evli çiftler, genellikle baba evinden ayrılarak yeni bir evde yaşamaya başlarlar. Özellikle kentlerde geniş aileler, yerini giderek çekirdek ailelere bırakmıştır. Ülkemizde şu anda hem geniş aile hem de çekirdek aile tipini görmekteyiz. Geniş aileler kırsal kesimde, çekirdek aileler ise kentlerde yaygındır. Oysa bundan yüz yıl kadar önce ülkemizin köylerinde, kasabalarında, kentlerinde, kısacası her yerinde yeni evliler, damadın ya da

Şekil 4.18: Türk aile yapısı okuma metni

gelinin ailesinin yanında oturuyordu. Anne, baba, kızlar, damatlar, oğullar, gelinler ve torunlar aynı çatı altında yaşıyordu. Böyle ailelere “geniş aile” diyoruz. Geniş aile tipi, köylerde hâlâ devam etmektedir. Çünkü bu tip ailede, bütün bireyler birlikte çalışıp birlikte üretirler.

Ülkemizde evlilik kurumunu Türk Medeni Kanunu düzenler. Bu kanuna göre evlenmek için en az 18 yaşında olmak gerekir. Türk Medeni Kanununun bir diğer maddesine göre, yakın akrabalar ile akıl hastaları evlenemez.

Türkçede “aile” sözcüğünün değişik anlamları da vardır: Aile sözcüğünü, akrabaları ve bir soyu tanımlamak için kullanırız.

“Mehmet Bey iyi bir aile reisidir.” sözü “Mehmet Bey ailesine bağlı, iyi bir baba ve eştir.” demektir. “Benim ailem Edirne’den gelmiş.” sözünden o kişinin annesiyle babasının, hatta dedelerinin Edirne’de doğduğunu, yaşadığını anlarız. “Bu bir aile toplantısıdır.” cümlesi “O toplantıda yalnızca akrabalar var.” demektir. Akrabalar amcalar, dayılar, teyzeler, halalar, yeğenler, yengeler ve eniştelere oluşur. Türk toplumunda aile, her şey demektir.

Şekil 4.19: Türk aile yapısı okuma metninin devamı

Tablo 4.17: Türk aile yapısı okuma metnindeki değerler

Adalet	
Dostluk	
Dürüstlük	+
Özdenetim	
Sabır	
Saygı	+
Sevgi	+
Sorumluluk	
Vatanseverlik	
Yardımseverlik	+

Bu metinde Türk aile yapısından ve Türk toplumunda aile kavramının öneminden bahsedilmektedir. Metnin yazarı, toplumun en küçük biriminin aile olduğuna ve aile denilince akla anne, baba ve onların çocukları geldiğine değinmiştir. Ailenin “çekirdek aile “ve” geniş aile” olarak ikiye ayrıldığını söylemektedir. Metni yazan kişi geniş ailelerin daha çok kırsal kesimlerde, çekirdek ailelerin ise kentlerde yaşadığından bahsetmektedir. Bundan yüz yıl önce ülkemizin her yerinde gelin ve damadın, damadın ya da gelinin ailesinin yanında kaldığını dürüst bir şekilde söylemiştir diyebiliriz. Aynı şekilde geniş aile tipinin köylerde halen devam ettiğini söylemesi metni yazan kişide dürüstlük değerinin olduğunu gösteriyor diyebiliriz. Metindeki “Bu bir aile toplantısıdır.” cümlesinin “O toplantı da yalnızca akrabalar var.” anlamına geldiğini söylemesi, aslında bu cümlelerin ailenin dışındaki insanlara saygılı bir şekilde bir ikaz olarak söylendiğini düşünerek saygı değerinin bu metinde var olduğunu söyleyebiliriz. Şu cümleden de sevgi değerinin bu metinde var olduğunu düşünebiliriz: “Mehmet Bey ailesine bağlı, iyi bir baba ve eştir.” Metni yazan kişinin, geniş ailelerin köylerde hala yaşadığını söyledikten sonra bu tip ailedeki insanların birlikte çalışıp birlikte ürettiğini söylemesi bu cümlede yardımseverlik değerinin var olduğunu göstermektedir.

Sayfa 94’te bulunan Komşuluk Ölüyor okuma metni 6. Üniteye yer almaktadır ve komşuluk konusunu işlemiştir. Kitabın on sekizinci yani sonuncu okuma metnidir.

KOMŞULUK ÖLÜYOR

Ünlü sinema aktörü William Holden, başını mermer masanın köşesine çarpıp kan kaybından ölmüş de üç gün kimsenin haberi olmamış. Gazetede bir habere göre bir emekli tek başına evinde ölmüş ve tam üç yıl komşuları bunu fark etmemiş.

Arkadaşım Celal Silay, Şişli’deki odasında tek başına yaşıyordu. Randevusuna gelmediği için merak edip kapısını polis ile açtık ve içeri girdiğimizde şairimizin ölüsüyle karşılaştık.

Dünyada artık insanlar tek başına. Dostluk, komşuluk, ilgi, vefa, yardım duygusu kalmadı. Kimsenin kimseyle ilgilenmek için vakti yok.

Yurt dışındaki işçilerimizin en büyük şikâyeti komşusuzluk. Oysaki onlar köylerinde, başı sıkışınca komşusuna başvurmayla, ona dert yanmaya, komşusunun ona ihtiyacı olduğunda bir sıcak çorba yapıp duasını almaya alışmış. Bir işçi şöyle yakınıyor: “Oturduğumuz apartmanda tam on iki daire var. Henüz komşularımızın hiç biriyle tanışmadık. Kapıda bazı gölgelerle karşılaşıyoruz, soğuk bir şekilde selamlaşıyoruz.

Dünyanın her yerinde dostluk, komşuluk gittikçe azalıyor. İnsanoğlu, teknolojiyle birlikte hem duygularını yitiriyor hem de insanlık değerlerini kirletiyor. Böylece komşuluk müessesesi de eski romantik bir duygu olarak geçmişte kalıyor.

Oysa geçmiş, komşuluk müessesesini övüyordu. Latin şair Horace “Komşunun evi yanarsa seninki de sağlam kalmaz.” demiştir. Bir Türk atasözü ise “Ev alma, komşu al.” der. Şimdilerde insanlar komşuluğu inkâr edip kendileri için yaşıyorlar. Yaşadıkları sürece para kazanmaktan başka bir şey düşünmüyorlar ama para kazandıktan sonra “Bunun hiçbir değeri yokmuş.” diye düşünecekler. O gün çok da uzak değil.

Şekil 4.20: Komşuluk ölüyor okuma metni

Tablo 4.18: Komşuluk ölüyor okuma metnindeki değerler

Adalet	
Dostluk	+
Dürüstlük	+
Özdenetim	
Sabır	
Saygı	+
Sevgi	+
Sorumluluk	+
Vatanseverlik	
Yardımseverlik	+

Bu metinde dürüst bir şekilde günümüzdeki insanların artık tek başına olduklarından ve bu zamanda komşuluk ilişkilerinin bittiğinden bahsedilmektedir. İnsanoğlunun teknolojiyle birlikte duygularını yitirdiğini ve insanlık değerlerini yitirdiğine değinilmektedir. Bu sebepten dostluk, sevgi, saygı, sorumluluk ve yardımseverlik duygularının kalmadığı söylenmektedir.

METİNLERDEKİ DEĞERLERİN FREKANSI

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'nda yer alan on sekiz okuma metninde Türkçe Öğretim Programı (2018)'de belirtilen on farklı değerden hangilerinin bulunduğu bulgular ve yorum bölümünde gösterilmiştir. Burada ise değerlerin kaç metinde yer aldığı okuma metnlerinin ismi ile tablolar haline getirilmiştir.

Adalet

Adalet değeri İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'ndaki on sekiz okuma metni arasında Nereye Gideceğiz, İçimdeki Türkiyem, İş Hayatındaki Roller, Öğrenci Evi metinlerinde verilmiştir. Diğer on dört okuma metninde adalet değerine rastlanılmamıştır.

Tablo 4.19: Adalet değerinin bulunduğu metinler

Metin	Frekans
Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?	
Nereye Gideceğiz?	+
İçimdeki Türkiyem	+
İş Hayatındaki Roller	+
Yoğurdun Steve Jobs'u	
Meslek Seçimi	
Sağlığın Anahtarı	
Yüz Yaşında Hala Dinç	
Kristal Tedavileri	
Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?	
Türkçe Farklı Bir Dil	
Vazgeçmek İçin Çok Erken	
Keşke Oynayalım mı?	
Pişmanlıklarınızdan Kurtulun	
Murphy Kanunları	
Öğrenci Evi	+
Türk Aile Yapısı	
Komşuluk Ölüyor	

Nereye Gideceğiz okuma metninde Nadia ve Demet yapmaları gereken sorumlulukları arasında görev dağılımı yaparak adalet değeri vurgulanmıştır.

İçimdeki Türkiyem okuma metninde İstanbul'un hem olumlu hem de olumsuz yönlerinden bahsederek adalet değeri vurgulanmıştır.

İş Hayatındaki Roller okuma metninde insanların kendine “Benim bu işe faydam ne kadar, gerçekten hak ediyor muyum? “ sorularını sorması gerektiğini belirterek adalet değeri vurgulanmıştır.

Öğrenci Evi okuma metninde evdeki işler sırayla olur cümlesiyle adalet değeri vurgulanmıştır.

Dostluk

Dostluk değeri İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı’ndaki on sekiz okuma metni arasında Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz, Nereye Gideceğiz, İçimdeki Türkiyem, Keşke Oynayalım mı, Öğrenci Evi Komşuluk Ölüyor metinlerinde verilmiştir. Diğer on iki okuma metninde dostluk değerine rastlanılmamıştır.

Tablo 4.20: Dostluk değerinin bulunduğu metinler

Metin	Frekans
Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?	+
Nereye Gideceğiz?	+
İçimdeki Türkiyem	+
İş Hayatındaki Roller	
Yoğurdun Steve Jobs’u	
Meslek Seçimi	
Sağlığın Anahtarı	
Yüz Yaşında Hala Dinç	
Kristal Tedavileri	
Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?	
Türkçe Farklı Bir Dil	
Vazgeçmek İçin Çok Erken	
Keşke Oynayalım mı?	+
Pişmanlıklarınızdan Kurtulun	
Murphy Kanunları	
Öğrenci Evi	+
Türk Aile Yapısı	
Komşuluk Ölüyor	+

Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz okuma metninde emlakçı Mehmet Ali Bey’in, Gamze Hanım’a uygun olabilecek ev tavsiyesinde bulunmasıyla dostluk değeri vurgulanmıştır.

Nereye Gideceğiz okuma metninde Nadia ile Demet’in daha önce tanışmaları ve ev arkadaşı olmaları sebebiyle mutlu hissetmeleri dostluk değerini vurgulamıştır.

İçimdeki Türkiyem okuma metninde İstanbul'u zamanla sevmesi, şehri dost gibi görmesi anlamına geldiğinden dostluk değeri vurgulanmıştır.

Keşke Oynayalım mı okuma metninde yazar okuyuculardan keşke oyununu oynamalarını istiyor ve bunu yaparken sanki yıllardır tanıdığı dostuna söyler gibi üslup benimsiyor. Bu nedenle dostluk değeri gözlemlenmiştir.

Öğrenci Evi okuma metninde “Evimizi, sevgimizi ev arkadaşlarımızla paylaşıyoruz.” Cümlesiyle dostluk değeri vurgulanmıştır.

Komşuluk Ölüyor okuma metninde teknolojinin gelişmesi ile beraber bazı insani değerlerin yitirildiği bahsedilmektedir. Bu değerlerden bir tanesi dostluktur.

Dürüstlük

Dürüstlük değeri İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'ndaki on sekiz okuma metni arasında Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz, Nereye Gideceğiz, İçimdeki Türkiyem, İş Hayatındaki Roller, Meslek Seçimi, Kristal Tedavileri, Türkçe Farklı Bir Dil, Keşke Oynayalım mı, Murphy Kanunları, Öğrenci Evi, Türk Aile Yapısı, Komşuluk Ölüyor metinlerinde verilmiştir. Diğer altı okuma metninde dürüstlük değerine rastlanılmamıştır.

Tablo 4.21: Dürüstlük değerinin bulunduğu metinler

Metin	Frekans
Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?	+
Nereye Gideceğiz?	+
İçimdeki Türkiyem	+
İş Hayatındaki Roller	+
Yoğurdun Steve Jobs'ı	
Meslek Seçimi	+
Sağlığın Anahtarı	
Yüz Yaşında Hala Dinç	
Kristal Tedavileri	+
Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?	
Türkçe Farklı Bir Dil	+
Vazgeçmek İçin Çok Erken	
Keşke Oynayalım mı?	+
Pişmanlıklarınızdan Kurtulun	
Murphy Kanunları	+
Öğrenci Evi	+
Türk Aile Yapısı	+
Komşuluk Ölüyor	+

Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz okuma metninde emlakçı Mehmet Ali Bey'in Gamze Hanım'a evlerin hem iyi yanlarını hem de eksik yanlarını belirtmesiyle dürüstlük değeri vurgulanmıştır.

Nereye Gideceğiz okuma metninde Nadia'nın daha önce hiç fatura ödememesini söylemesiyle dürüstlük değeri vurgulanmıştır.

İçimdeki Türkiyem okuma metninde sevmediği yemeklerden bahsederek dürüstlük değeri vurgulanmıştır.

İş Hayatındaki Roller okuma metninde insanın işine ne kadar faydalı olduğunu sorgulayıp tarafsız şekilde cevaplamasıyla dürüstlük değeri vurgulanmıştır.

Meslek Seçimi okuma metninde insanların ergenlik döneminde yaptıkları yanlış meslek seçiminin sonuçlarından bahsetmesiyle dürüstlük değeri vurgulanmıştır.

Kristal Tedavileri okuma metninde taşların hem olumlu hem de olumsuz yönlerinden bahsedilmesiyle dürüstlük değeri vurgulanmıştır.

Türkçe Farklı Bir Dil okuma metninde Türkçenin diğer dillerden farklı olduğunun söylenmesiyle dürüstlük değeri işlenmiştir.

Keşke Oynayalım mı okuma metninde hayallerini doğru bir şekilde aktarmasıyla dürüstlük değeri işlenmiştir.

Murphy Kanunları okuma metninde Metni yazan kişinin, Murphy'nin kanunlarında yanlış bulmaya çalıştığını fakat yanlış bulamadığını bizzat kendi ağzıyla söylemesiyle dürüstlük değeri işlenmiştir.

Öğrenci Evi okuma metninde gece uyumayıp ders çalışacağını söyledikten sonra uyumamasına rağmen ders çalışmadıklarını belirtmesiyle dürüstlük değeri işlenmiştir.

Türk Aile Yapısı okuma metninde Bundan yüz yıl önce ülkemizin her yerinde gelin ve damadın, damadın ya da gelinin ailesinin yanında kaldığını belirtmesiyle dürüstlük değeri işlenmiştir.

Komşuluk Ölüyor okuma metninde teknolojiyle beraber yitirilen insani değerlerden bahsetmesiyle dürüstlük değeri gözlemlenmiştir.

Öz denetim

Özdenetim değeri İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'ndaki on sekiz okuma metni arasında Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz, İçimdeki Türkiye, İş Hayatındaki Roller, Yoğurdun Steve Jobs'u, Meslek Seçimi, Sağlığın Anahtarı, Yüz Yaşında Hala Dinç, Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir, Vazgeçmek İçin Çok Erken, Pişmanlıklarınızdan Kurtulun, Öğrenci Evi metinlerinde verilmiştir. Diğer yedi okuma metninde özdenetim değerine rastlanılmamıştır.

Tablo 4.22: Öz denetim değerinin bulunduğu metinler

Metin	Frekans
Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?	+
Nereye Gideceğiz?	
İçimdeki Türkiyem	+
İş Hayatındaki Roller	+
Yoğurdun Steve Jobs'u	+
Meslek Seçimi	+
Sağlığın Anahtarı	+
Yüz Yaşında Hala Dinç	+
Kristal Tedavileri	
Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?	+
Türkçe Farklı Bir Dil	
Vazgeçmek İçin Çok Erken	+
Keşke Oynayalım mı?	
Pişmanlıklarınızdan Kurtulun	+
Murphy Kanunları	
Öğrenci Evi	+
Türk Aile Yapısı	
Komşuluk Ölüyor	

Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz okuma metninde Gamze Hanım'ın kendisini denetleyerek hangi evin kendi için iyi olacağını belirlemesiyle özdenetim değeri vurgulanmıştır.

İçimdeki Türkiyem okuma metninde İstanbul'da geçirdiği süre zarfında Türkçe bilmediği zamanlar susarak insanları gözlemlediğini söylemesiyle özdenetim değeri vurgulanmıştır.

İş Hayatındaki Roller okuma metninde kendisine sorduğu sorulara dürüst şekilde cevap verdikten sonra kendisini istikrarlı bir şekilde geliştirmesiyle özdenetim değeri vurgulanmıştır.

Yoğurdun Steve Jobs'u okuma metninde Hamdi Ulukaya'nın kendini denetleyebilen bir insan olmasından bahsedildiği için özdenetim değeri gözlemlenmiştir.

Meslek Seçimi okuma metninde sınav sürecinde düzenli ve verimli çalışılması gerektiği belirtilerek özdenetim değeri vurgulanmıştır.

Sağlığın Anahtarı okuma metninde sağlıklı ve doğal beslenme ile 2-3 litre su içilmesi belirtilerek özdenetim değeri vurgulanmıştır.

İnsanların yaşları ileri olmasına rağmen vücutlarının hala dinç ve sağlıklı olmasını sağlamaları tıbbi ilerlemeler dışında yediklerine ve içtiklerine dikkat ederek diyet yapmaları belirtilerek özdenetim değeri vurgulanmıştır.

Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir okuma metninde kendini denetleyerek hangi beceri alanında yeteneği ve ilgisi varsa bunu bulabilmesi belirtildiğinden özdenetim değeri vurgulanmıştır.

Vazgeçmek İçin Çok Erken okuma metninde bugün için yaptığımız planları kendimizi denetleyerek yapmalı geleceğimiz için ince eleyip sık dokumalıyız mesajıyla özdenetim değeri vurgulanmıştır.

Pişmanlıklarınızdan Kurtulun okuma metninde insanın keşkelerle ve acabalarla kendisini üzmemesini, strese sokmamasını; kendini denetleyerek önüne bakmasını, geleceğe odaklanması gerektiği sonucuyla özdenetim değeri vurgulanmıştır.

Öğrenci Evi okuma metninde ‘‘Ayn ilk haftası para var, huzur var demektir; dönerler, kebaplar sipariş ederiz. İkinci haftası özel soslu makarnalar, üçüncü haftası evdeki peynirlerle tostlar yaparız.’’ Cümlesiyle özdenetim eksikliği belirlenmiştir.

Sabır

Sabır değeri İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı’ndaki on sekiz okuma metni arasında Nereye Gideceğiz, İş Hayatındaki Roller, Yoğurdun Steve Jobs’u, Sağlığın Anahtarı, Yüz Yaşında Hala Dinç, Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir, Türkçe Farklı Bir Dil, Vazgeçmek İçin Çok Erken, Pişmanlıklarınızdan Kurtulun, Öğrenci Evi metinlerinde verilmiştir. Diğer sekiz okuma metninde sabır değerine rastlanılmamıştır.

Tablo 4.23: Sabır değerinin bulunduğu metinler

Metin	Frekans
Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?	
Nereye Gideceğiz?	+
İçimdeki Türkiyem	
İş Hayatındaki Roller	+
Yoğurdun Steve Jobs'u	+
Meslek Seçimi	
Sağlığın Anahtarı	+
Yüz Yaşında Hala Dinç	+
Kristal Tedavileri	
Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?	+
Türkçe Farklı Bir Dil	+
Vazgeçmek İçin Çok Erken	+
Keşke Oynayalım mı?	
Pişmanlıklarınızdan Kurtulun	+
Murphy Kanunları	
Öğrenci Evi	+
Türk Aile Yapısı	
Komşuluk Ölüyor	

Nereye Gideceğiz okuma metninde yeni taşınacakları evin eksikliklerini tamamlarken sabır göstermeleri nedeniyle sabır değeri vurgulanmıştır.

İş Hayatındaki Roller okuma metninde eksik olduğu konularda kendini geliştirmesiyle sabır değeri vurgulanmıştır.

Yoğurdun Steve Jobs'u okuma metninde Hamdi Ulukaya'nın sabırla çalışan ve pes etmeyen yapısı belirtilerek sabır değeri vurgulanmıştır.

Sağlığın Anahtarı okuma metninde obezite olmamak için zararlı yiyecekleri yememe konusunda sabırlı olmak gerektiği söylenerek sabır değeri vurgulanmıştır.

Yüz Yaşında Hala Dinç okuma metninde yeme-içmelerine dikkat ederek diyet yapmaktan bahsedilmesiyle sabır değeri gözlemlenmiştir.

Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir okuma metninde küçük yaşlardan itibaren sabırlar her alanda değerlendirme ve çalışma yapılması gerektiğini belirterek sabır değeri gözlemlenmiştir.

Türkçe Farklı Bir Dil okuma metninde Türkçe öğrenirken sabırlı olunması gerektiği belirtilerek sabır değeri işlenmiştir.

Vazgeçmek İçin Çok Erken okuma metninde vazgeçmek yerine sabırla çalışılması gerektiği belirtilerek sabır değeri vurgulanmıştır.

Pişmanlıklarınızdan Kurtulun okuma metninde hayatımızda yeni bir şeyler olmasına hazırsak, o da başlamaya hazırdır. “Anahtar kelimelerimiz: sabır, doğru zaman ve inanmak.” Diyerek sabır değeri vurgulanmıştır.

Öğrenci Evi okuma metninde ev işlerini yapan kişinin sabır göstererek her işi layıkıyla yerine getirdiğini belirterek sabır değeri vurgulanmıştır.

Saygı

Saygı değeri İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı’ndaki on sekiz okuma metni arasında Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz, Nereye Gideceğiz, İçimdeki Türkiyem, Yoğurdun Steve Jobs’u, Türkçe Farklı Bir Dil, Öğrenci Evi, Türk Aile Yapısı, Komşuluk Ölüyor metinlerinde verilmiştir. Diğer on okuma metninde saygı değerine rastlanılmamıştır.

Tablo 4.24: Saygı değerinin bulunduğu metinler

Metin	Frekans
Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?	+
Nereye Gideceğiz?	+
İçimdeki Türkiyem	+
İş Hayatındaki Roller	
Yoğurdun Steve Jobs'u	+
Meslek Seçimi	
Sağlığın Anahtarı	
Yüz Yaşında Hala Dinç	
Kristal Tedavileri	
Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?	
Türkçe Farklı Bir Dil	+
Vazgeçmek İçin Çok Erken	
Keşke Oynayalım mı?	
Pişmanlıklarınızdan Kurtulun	
Murphy Kanunları	
Öğrenci Evi	+
Türk Aile Yapısı	+
Komşuluk Ölüyor	+

Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz okuma metninde tüm konuşma saygı çerçevesinde geçtiği için saygı değeri vurgulanmıştır.

Nereye Gideceğiz okuma metninde Nadia ve Demet önceden de arkadaş oldukları için birbirlerine saygı duymaktadırlar. Bu sayede saygı değeri işlenmiştir.

İçimdeki Türkiyem okuma metninde Türkçeye ve Türkiye'ye karşı saygı duymasından dolayı saygı değeri vurgulanmıştır.

Yoğurdun Steve Jobs'u okuma metninde çocukken dedesinden saygıyı öğrendiğini ve bu değere hayatında büyük yer ayırdığını belirterek saygı değeri vurgulanmıştır.

Türkçe Farklı Bir Dil okuma metninde farklı dillere ve kültürlere saygı duyulmalı mesajıyla saygı değeri vurgulanmıştır.

Öğrenci Evi okuma metninde dostluktan sıkça bahsedilmesiyle saygı değeri vurgulanmıştır.

Türk Aile Yapısı okuma metninde bu bir aile toplantısıdır cümlesinde aile dışındakilere saygı çerçevesinde ikaz olduğu için saygı değeri işlenmiştir.

Komşuluk Ölüyor okuma metninde teknolojinin gelişmesiyle beraber yitirilen insani değerlerin biri saygıdır.

Sevgi

Sevgi değeri İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'ndaki on sekiz okuma metni arasında Nereye Gideceğiz, İçimdeki Türkiyem, Yoğurdun Seteve Jobs'u, Öğrenci Evi, Türk Aile Yapısı, Komşuluk Ölüyor metinlerinde verilmiştir. Diğer on iki okuma metninde sevgi değerine rastlanılmamıştır.

Tablo 4.25: Sevgi değerinin bulunduğu metinler

Metin	Frekans
Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?	
Nereye Gideceğiz?	+
İçimdeki Türkiyem	+
İş Hayatındaki Roller	
Yoğurdun Steve Jobs'u	+
Meslek Seçimi	
Sağlığın Anahtarı	
Yüz Yaşında Hala Dinç	
Kristal Tedavileri	
Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?	
Türkçe Farklı Bir Dil	
Vazgeçmek İçin Çok Erken	
Keşke Oynayalım mı?	
Pişmanlıklarınızdan Kurtulun	
Murphy Kanunları	
Öğrenci Evi	+
Türk Aile Yapısı	+
Komşuluk Ölüyor	+

Nereye Gideceğiz okuma metninde Nadia ile Demet'in daha öncede arkadaş olması sebebiyle aralarında sevgi vardır. Bu nedenle sevgi değeri işlenmiştir.

İçimdeki Türkiyem okuma metninde Türkçeye sevgi duyması sayesinde sevgi değeri işlenmiştir.

Yoğurdun Steve Jobs’u okuma metninde ailesine duyduğu sevgi nedeniyle sevgi değeri vurgulanmıştır.

Öğrenci Evi okuma metninde evimizi, sevgimizi ev arkadaşlarımızla paylaşıyoruz diyerek sevgi değerini vurgulamıştır.

Türk Aile Yapısı okuma metninde Mehmet Bey’in ailesine bağlı, iyi bir baba ve eş olması söylenerek sevgi değerinden bahsedilmiştir.

Komşuluk Ölüyor okuma metninde teknolojiyle beraber yitirilen insani değerlerden bir tanesi sevgidir.

Sorumluluk

Sorumluluk değeri İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı’ndaki on sekiz okuma metni arasında Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz, Nereye Gideceğiz, İş Hayatındaki Roller, Yoğurdun Steve Jobs’u, Meslek Seçimi, Sağlığın Anahtarı, Yüz Yaşında Hala Dinç, Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir, Vazgeçmek İçin Çok Erken, Pişmanlıklarınızdan Kurtulun, Öğrenci Evi, Komşuluk Ölüyor metinlerinde verilmiştir. Diğer altı okuma metninde sorumluluk değerine rastlanılmamıştır.

Tablo 4.26: Sorumluluk değerinin bulunduğu metinler

Metin	Frekans
Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?	+
Nereye Gideceğiz?	+
İçimdeki Türkiyem	
İş Hayatındaki Roller	+
Yoğurdun Steve Jobs'u	+
Meslek Seçimi	+
Sağlığın Anahtarı	+
Yüz Yaşında Hala Dinç	+
Kristal Tedavileri	
Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?	+
Türkçe Farklı Bir Dil	
Vazgeçmek İçin Çok Erken	+
Keşke Oynayalım mı?	
Pişmanlıklarınızdan Kurtulun	+
Murphy Kanunları	
Öğrenci Evi	+
Türk Aile Yapısı	
Komşuluk Ölüyor	+

Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz okuma metninde emlakçı Mehmet Ali Bey'in görevini yerine getiriyor olmasıyla sorumluluk değeri vurgulanmıştır.

Nereye Gideceğiz okuma metninde Nadia ve Demet evin eksikliklerini gidermek için ne yapmaları gerektiğini bilmekteler. Dolayısıyla sorumluluk değeri işlenmiştir.

İş Hayatındaki Roller okuma metninde işini layıkıyla yaparak sorumluluk değeri vurgulanmıştır.

Yoğurdun Steve Jobs'u okuma metninde Hamdi Ulukaya yeni kurduğu işlerdeki başarısını sorumluluk duygusuna borçludur. Bu sebeple sorumluluk değeri işlenmiştir.

Meslek Seçimi okuma metninde Meslek seçiminden sonra bireylerin sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için unsurlar sıralanırken sorumluluk değeri vurgulanmıştır.

Sağlığın Anahtarı okuma metninde sorumluluk sahibi bilim adamları sayesinde moleküler tıp alanının geliştiği belirtilerek sorumluluk değeri işlenmiştir.

Yüz Yaşında Hala Dinç okuma metninde uzmanların araştırma yapmalarından bahsederek sorumluluk değeri vurgulanmıştır.

Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir okuma metninde yetenekli olunan zeka alanında çalışmalar yapılmalı mesajıyla sorumluluk değeri vurgulanmıştır.

Vazgeçmek İçin Çok Erken okuma metninde insan kendisine bazı sorular sorarak sorumluluk duygusunu geliştirebilir mesajı vardır. Bu mesaj ile sorumluluk değeri işlenmiştir.

Pişmanlıklarınızdan Kurtulun okuma metninde insanın vicdan muhasebesi yapması gerektiğinden bahsedilmiş. İnsanın vicdan muhasebesini iyi bir şekilde yapabilmesi için öncelikle sorumluluklarını bilmesi gerektiğinden sorumluluk değeri işlenmiştir.

Öğrenci Evi okuma metninde işin layıkıyla yapıldığı bahsedildiğinden sorumluluk değeri vurgulanmıştır.

Komşuluk Ölüyor okuma metninde teknolojinin gelişmesiyle yitirilen insani değerlerden birisi sorumluluktur.

Vatanseverlik

Vatanseverlik değeri İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'ndaki on sekiz okuma metni arasında İçimdeki Türkiyem, Yoğurdun Steve Jobs'u, Türkçe Farklı Bir Dil metinlerinde verilmiştir. Diğer on beş okuma metninde vatanseverlik değerine rastlanılmamıştır.

Tablo 4.27: Vatanseverlik değerinin bulunduğu metinler

Metin	Frekans
Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?	
Nereye Gideceğiz?	
İçimdeki Türkiyem	+
İş Hayatındaki Roller	
Yoğurdun Steve Jobs'u	+
Meslek Seçimi	
Sağlığın Anahtarı	
Yüz Yaşında Hala Dinç	
Kristal Tedavileri	
Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?	
Türkçe Farklı Bir Dil	+
Vazgeçmek İçin Çok Erken	
Keşke Oynayalım mı?	
Pişmanlıklarınızdan Kurtulun	
Murphy Kanunları	
Öğrenci Evi	
Türk Aile Yapısı	
Komşuluk Ölüyor	

İçimdeki Türkiyem okuma metninde Özbekçe ile Türkçeyi birbiriyle karşılaştırması nedeniyle vatanseverlik değeri vurgulanmıştır.

Yoğurdun Steve Jobs'u okuma metninde Hamdi Ulukaya'nın Amerika'da kendi kültürü ve vatani ile ilgili ürünleri oradaki insanlara tanıtması vatanseverlik değeriyle ilişkilidir.

Türkçe Farklı Bir Dil okuma metninde Türkçeden bahsettiği için vatanseverlik değeri işlenmiştir.

Yardımsverlik

Yardımsverlik değeri İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı'ndaki on sekiz okuma metni arasında Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz, Nereye Gideceğiz, Türk Aile Yapısı, Komşuluk Ölüyor metnlerinde verilmiştir. Diğer on dört okuma metninde yardımsverlik değerine rastlanılmamıştır.

Tablo 4.28: Yardımsverlik değerinin bulunduğu metinler

Metin	Frekans
Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?	+
Nereye Gideceğiz?	+
İçimdeki Türkiyem	
İş Hayatındaki Roller	
Yoğurdun Steve Jobs'u	
Meslek Seçimi	
Sağlığın Anahtarı	
Yüz Yaşında Hala Dinç	
Kristal Tedavileri	
Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?	
Türkçe Farklı Bir Dil	
Vazgeçmek İçin Çok Erken	
Keşke Oynayalım mı?	
Pişmanlıklarınızdan Kurtulun	
Murphy Kanunları	
Öğrenci Evi	
Türk Aile Yapısı	+
Komşuluk Ölüyor	+

Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz okuma metninde emlakçı Mehmet Ali Bey'in Gamze Hanım'a yardım etmesi yardımsverlik değeriyle ilişkilidir.

Nereye Gideceğiz okuma metninde Gamze'nin Nadia'ya akbilin kullanımı hakkında bilgi vermesiyle yardımsverlik değeri vurgulanmıştır.

Türk Aile Yapısı okuma metninde geniş ailelerin köylerde birlikte çalışarak ürettiği belirtilerek yardımsverlik değeri işlenmiştir.

Komşuluk Ölüyor okuma metninde teknolojinin gelişmesiyle yitirilen değerlerden birisi de yardımsverliktir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR

Değer eğitimi bakımından İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 kitabında değerlerin işlendiği görülmüştür. Her metinde en az bir değer vardır. Toplam 76 değer tespit edildiği on sekiz metinde (Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?, Nereye Gideceğiz?, İçimdeki Türkiyem, İş Hayatındaki Roller, Yoğurdun Steve Jobs'u, Meslek Seçimi, Sağlığın Anahtarı, Yüz Yaşında Hâlâ Dinç, Kristal Tedavileri, Herkes Aynı Şekilde mi Öğrenir?, Türkçe Farklı Bir Dil, Vazgeçmek İçin Çok Erken, Keşke Oynayalım mı?, Pişmanlıklarınızdan Kurtulun, Murphy Kanunları, Öğrenci Evi, Türk Aile Yapısı, Komşuluk Ölüyor) en çok dürüstlük (12) ve özdenetim (12) değerine, en az vatanseverlik değerine (3) rastlanmıştır. On sekiz metinde de hiç değinilmeyen değer yoktur. "Kristal Tedavileri" ve "Murphy Kanunları" metinlerinde sadece bir değere değinilmiştir. Her iki metinde de tek başına değinilen o değer de adalet değeridir. "Keşke Oynayalım" metninde ise iki değere yer verilmiştir. O değerler dostluk ve dürüstlük değerleridir. "Meslek Seçimi" metninde üç değer örtük bir şekilde verilmiştir. Verilen o değerler ise dürüstlük, özdenetim ve sorumluluk değerleridir. Üç değere değinilen bir diğer metin ise "Sağlığın Anahtarı" metnidir. Bu metinde gizil olarak değinilmiş olan değerler; özdenetim, sabır ve sorumluluk değerleridir. "Yüz Yaşında Hala Dinç" metninde ise üzerinde durulan üç değer, özdenetim, sabır ve sorumluluk değerleridir. "Herkes Aynı Şekilde Mi Öğrenir?" metninde ise "Sağlığın Anahtarı" ve "Yüz Yaşında Hala Dinç" metinlerinde olduğu gibi değinilen üç değer özdenetim, sabır ve sorumluluk değerleridir. "Vazgeçmek İçin Çok Erken" metninin içinde de özdenetim, sabır ve sorumluluk değerleri baskındır. "Pişmanlıklarınızdan Kurtulun" metninde de sadece üç değer baskın olduğu çoğu metinde de olduğu gibi öne çıkan değerler özdenetim, sabır ve sorumluluk değerleridir. Dört değer değinildiği metinler ise; "Türkçe Farklı Bir Dil" ve "Türk Aile Yapısı" metinleridir. "Türkçe Farklı Bir Dil" metninde geçen dört değer; dürüstlük, sabır, saygı ve vatanseverlik değerleridir. "Türk Aile Yapısı" metninde değinilen dört değer ise; dürüstlük saygı, sevgi ve yardımseverlik değerleridir. Adalet, dürüstlük, özdenetim, sabır ve sorumluluk değerlerine ve toplamda beş değer değinildiği metin "İş Hayatındaki Roller" metnidir. "Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?", "Yoğurdun Steve Jobs'u" ve "Komşuluk Ölüyor" metinlerinde altı değere yer verilmiştir. "Nasıl Bir Ev Arıyorsunuz?" metninde değinilen altı değer; dostluk, dürüstlük, özdenetim, saygı,

sorumluluk, yardımseverlik değerleridir. “Yoğurdun Steve Jobs’u” metninde ise özdenetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk ve vatanseverlik değerlerine değinilmiştir. Dostluk, dürüstlük, saygı, sevgi, sorumluluk ve yardımseverlik değerleri “Komşuluk Ölüyor” metninde baskın olarak değinilen değerlerdir. “İçimdeki Türkiyem” metninde toplam değinilen değer sayısı yedidir. Üzerinde durulan değerler şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, saygı, sevgi ve vatanseverlik değerleridir. “Nereye Gideceğiz?” ve “Öğrenci Evi” metinlerinde sekiz değere verilmiştir. “Nereye Gideceğiz?” metninde değinilen değerler adalet, dostluk, dürüstlük, sabır, saygı, sevgi , sorumluluk ve yardımseverlik değerleri iken; “Öğrenci Evi” metninde değinilen değerler ise; adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, saygı, sevgi ve sorumluluk değerleridir.

Bütün metinlerde en az bir değere, on altı metinde ise birden fazla değere yer verilmiştir. Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan on değerın tamamından İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı’nda vurgu yapılmıştır.

Gül (2013) hazırladığı çalışmada değer eğitimi olarak ilköğretim döneminde doğruluk eğitimini konu almıştır. Değerlerin yalnızca bilgi şeklinde değil, eğitimcilerin ve ailelerin öğrenciye örnek olması gerektiğini söylemiştir. Gökçe (2008) tarafından hazırlanan çalışmada Gülten Dayıoğlu’na ait 67 öyküyü değerler eğitimiyle Türkçeye katkısını incelemiştir. Öykülerde en çok kullanılan değerın bireye ve çevreye duyarlılık olduğu söylenmiştir. Cihan (2010) tarafından hazırlanan çalışmada belirli zaman aralıklarıyla hazırlanan Türkçe Öğretim Programı ve bazı ders kitapları incelenerek bu metinlerle yetiştirilen bireylerin hangi değerlere donatıldığı tespit edilmiştir. Dayanışma, yurtseverlik, paylaşım, dürüstlük, yardımlaşma, saygı ve hoşgörü gibi değerlerin kalıcı olması gerektiği sonucu çıkmıştır. Yılmaz (2015) tarafından hazırlanan çalışmada Evliya Çelebi Seyahatnamesi’nin 6. ve 7. cildi değerler eğitimi bakımından incelemiş olup değerlerden yeteri kadar bahsedildiği söylenmiştir. Atalay (2017) tarafından hazırlanan çalışmada Seza Kutlar Ersoy’un eserlerindeki eğitsel değerler ve bu değerlerin davranışa yansıma biçimlerini incelemiştir. Bu eserin değerler eğitiminde kullanılmasının doğru olacağı belirtilmiştir. Erdoğan (2017) hazırladığı çalışmada Eflatun Cem Güney’in masallarındaki değerleri ve bu değerlerin davranışa yansıma biçimlerini incelemiş olup dini, milli ve manevi değerlerin ön planda olduğu belirtilmiştir. Alagöz (2012) hazırladığı çalışmada 15 masal kitabını Türkçe öğretimi ve değerler eğitimi bakımından incelemiş olup 589 değer tespit etmiştir. Çevik (2014) hazırladığı çalışmada Türkçe öğretim programlarındaki

değerleri ve Dede Korkut Hikâyeleri'ni değerler açısından incelenmiştir. Bazı Türkçe Öğretim Programlarının (1-5.) ve (6-8.) belirlenen değerlere yeteri kadar yer vermediği ve Dede Korkut Hikayeleri'nin değerler eğitimi açısından örnek çalışma olduğu belirtilmiştir. Öncü (2015) hazırladığı çalışmada Oğuz Atay'ın Tutunamayanlar romanı ile Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Huzur romanını değerler eğitimi bakımından incelemiştir. Bu romanların alternatif olarak değerler eğitimi aracı şeklinde kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmalarda değerler, Türkçe Öğretim Programı da dahil olmak üzere farklı kaynaklardan tespit edilmiştir. Ancak belirlenen bu çalışmalarda incelenen eserlerin hiçbiri İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı değildir. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders Kitabı, Türkçe Öğretim Programı (2019)'ndaki değerlere göre ilk defa incelenmiştir. Bundan sonra hazırlanacak olan benzer çalışmalara ilham olacağı ve yapılan incelemelerin tartışılacağı düşünülmektedir.

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 kitabındaki metinlerin Türkçe öğretimi ve değer eğitimi açısından yeterlidir ancak daha zengin bir içeriğe sahip olması gerekmektedir. Bu kitabın dersin işlenişinde ve ders dışında kullanılması uygun olacaktır. Yabancılar Türkçe öğretimi kurumlar kaynak B1 seviyesinde kaynak seçiminde İstanbul Yayınlarının uygun olduğu göz önünde bulundurulabilir. Bu çalışma, yabancılar Türkçe öğretimi alanında kaynak hazırlamak isteyen öğretmenlere ve yazarlara hangi değerlerin ne şekilde aktarılacağı ve ne sıklıkla bahsedileceği hususlarında fikir sağlayabilir. Kitabın değerlerimizi daha zengin şekilde aktarması için mevcut yazarlarına, harici kitap yazmak isteyen yazarlara ve derslerde bu kitabı kullanmak isteyen öğretmenlere şu öneriler yapılabilir:

Yabancılar Türkçe öğretiminde eğitsel açıdan daha zengin ve dikkat çekici metinler seçilmelidir.

Yabancılar Türkçe Öğretim Programında belirli seviyede belirli değere yer verilebilir. Kitapta yer alan metinler belirlenirken bir metin içerisinde öğretim programında yer alan tüm değerler göz önünde bulundurulabilir.

Değer eğitiminden beklenen verimin alınabilmesi için öğrenci-okul-veli iş birliğinin oluşması ve beraber hareket edilmesi gerekmektedir.

Öğretmenlerin bilgi ve yeterliliklerini artırıcı çalışmalar yapılmalıdır.

Akademisyenlerin kök değerlerin hepsine dönük ölçeklerini geliştirmelidir.

Öğretmenler ders içerisinde veya ders haricinde uygulamalı etkinliklerle kök değerleri sezdirmelidir.

Değerler eğitiminde model davranışların geliştirilmesi sağlanılabilir.

Verilen değerlerin her metin için tam aktarılması sağlanılabilir.

Daha çok değere yer verilmesi gerekmektedir.

Daha açık bir dille değerlerden bahsedilmelidir.

Hangi metinde hangi değer işleneceği kazanım şeklinde verilebilir.

KAYNAKLAR

- Akbaşı, O. (2004). Türk Milli Eğitim Sisteminin Dyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi. *Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*
- Aksan, D. (1979). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. 1. basım, TDK Yayınları: Ankara, 13 s.
- Aktepe, V. (2010). İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yardımseverlik Değerinin Etkinlik Temelli Öğretimi ve Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi. *Doktora Tezi (yayınlanmamış), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*
- Akyol, Ş. (2010). İlköğretim 6. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.*
- Aydın, E. (2021). Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ders kitaplarının kök değerler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (2): 185-195.
- Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, (1): 19-30.
- Başar, R. (2019). Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı. *Yüksek Lisans Tezi (yayınlanmamış), Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.*
- Başer, E. H. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Küresel Sosyal Sorumluluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.*
- Boztilki, G. (2018). Gazi Üniversitesi Tömer B1 kitabının değerler eğitimi açısından analizi. *İnsan Bilimleri Dergisi*, 15 (2): 755-765.
- Çelik, G. (2008). Dostluk ve Eğitimi. *Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.*
- Çelikkaya, H. (1996). *Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi*. Alfa Yayınları: İstanbul, 168 s.
- Demir, R. (2019). Türkiye'de Çocuk Kanallarında Yayınlanan Çizgi Filmlerde Dini ve Kültürel Değerler Eğitimi. *Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.*
- Dilmaç, B. ve Ulusoy, K. (2014). *Değerler Eğitimi*. Pegem Akademi: Ankara, 7 s.
- Ekinci, B. (2021). Türkçe Eğitimi Açısından Eyyüp Akyüz'e Ait Masal Kitaplarının Söz Varlığı ve İletileri. *Yüksek Lisans Tezi, İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ağrı.*

- Ekinci, H. (2016). *Değerler Eğitimi: Yardımlaşma ve Paylaşma*, <https://www.hursitekinci.com/2016/04/17/degerler-egitimi-yardimlasma-ve-paylasma> (17.04.2016).
- Erçelik, H. ve Yeşilyurt, E. (2020). Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum Setinin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(40): 149-179.
- Ergin, M. (1989). *Türk Dil Bilgisi 3*, Bayrak Yayınları: İstanbul, 3 s.
- Fırat, H. ve Mocan, A. (2014). "Türkçe ders kitaplarındaki hikâyelerde yer alan değerler". *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 183: 25-49.
- Gülay, N. (1988). "Yabancılar Türkçe Öğretiminin Politik Önemi", *Dünyada Türkçe Öğretimi Dergisi*, AÜ TÖMER Yayınları, 34-36.
- Gümüş, E., Esen, M. ve Bellibaş, M. (2016). Eğitim araştırmalarında "Lider yetiştirme ve liderlik geliştirme" çalışmaları: 1980-2014 arası durum tespiti. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40): 0-0.
- Güven, F. (2018). Sosyal bilgiler Ders Kitaplarının Milliyetçilik ve Yurtseverlik Değerleri Açısından Analizi. *Yüksek Lisans Tezi (yayınlanmamış)*, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Güngör, N. (1991). *Kültür-Eğitim-Dil Üzerine Görüşleri ile Z.Fahri Fındıkoğlu*, Kültür Bakanlığı Yayınları: Ankara, 214 s.
- Işıkoğlu, D. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi C1 ders kitaplarında hedef kültüre yönelik metinlerde değerler. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (64): 553-562.
- Karatekin, N., Ekşi, H., Işlak, H., Otrar, M., Koç Yıldırım, P. ve Durmuş, A. (2013). *Perese Değerler Eğitimi Öğretmen Kitabı: Öz denetim*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2015). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*, MEB Yayınları: Ankara, 9 s.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. MEB Yayınları, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4,5,6 ve 7. Sınıflar)*. MEB Yayınları, Ankara.
- Mindivanlı, E., Küçük, B. ve Aktaş, E. (2012). Sosyal Bilgiler dersinde değerlerin aktarımında atasözleri ve deyimlerin kullanımı. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3): 93-101.
- Önlen, M. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Sevgi-Saygı ve Hoşgörü Değerlerinin Ulusal Gazete Haberlerine Yansımaları. *Yüksek Lisans Tezi*

(yayınlanmamış), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Özbaşı, S. (2020). Türk Çocuk Edebiyatında Sevim Ak Romanları ve Toplumsal Cinsiyet Algısı. *Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.*

Özkan, R. (2010). Türk eğitim sisteminde himayeci değerler: ilköğretim ders kitapları örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(11): 1125-1141.

Satık, G. ve Kesin, T. (2019). Yabancılar Türkçe öğretiminde ‘Yesevi Türkçe B1’ düzeyi ders kitabının değerler eğitimi bakımından incelenmesi. *Ulakbilge*, (40): 645-654.

Sezer, T. (2008). İlköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Sorumluluk Değerinin Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Yüksek Lisans Tezi (yayınlanmamış), Gazi Üniversitesi, Ankara.*

Şahin, K. (2011). Kültürel yozlaşmaya neden olan bir unsur olarak televizyon. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1): 243-277.

Türk, İ. (2009). Değerler Eğitiminde Saygı. *Yüksek lisans tezi (yayınlanmamış), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.*

URL-1 (2020). <https://sozluk.gov.tr>, Adalet, Türk Dil Kurumu Sözlükleri, (2020).

Yaman, E. (2014). *Değerler Eğitimi Eğitimde Yeni Ufuklar: Değer*. Akçağ Yayınları, Ankara.

Yavuz, İ. (2018). Sosyal Bilgiler Derslerinde Vatanseverlik Değerinin Öğretimi Konusunda Farklı Ülke Uygulamaları. *Araştırma ve Deneyim Dergisi*, 3(1): 17-31.

Yenilmez, K. ve Sölpük, N. (2014). Matematik Dersi Öğretim Programı ile ilgili tezlerin incelenmesi (2004-2013). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(2): 33-42.

Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2): 65-84.

Yeşil, S. (2021). Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinde Adalet Değeriyle İlgili Algı ve Tutumları. *Doktora Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.*

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Seçkin Yayıncılık, Ankara, 39 s.

Yılmaz, S. (2016). *Şahsiyet ve Değerler Eğitimi*. Vize Yayıncılık, Aksaray, 48 s.

BİBLİYOGRAFYA

- Candaş, Karababa, Z. C. (2009). *Teaching Turkish as a foreign language and problems encountered*, Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 42(2): 265-278.
- Merriam, S.B. (2009). *Niteliksel araştırma: Tasarım ve uygulama için bir rehber*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Tunagür, M. ve Kardaş, N, M. (2017). *2000 yılı sonrasında yayımlanan Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde değer aktarımı*. International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 12(14): 431-464.

